

RAPPORTER

87/15

**ENERGIUNDERSØKELSEN
1985**

ENERGIBRUK I PRIVAT OG OFFENTLIG TJENESTEYTING

AV
JON SAGEN

RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ 87/15

ENERGIUNDERSØKELSEN 1985

ENERGIBRUK I PRIVAT OG OFFENTLIG TJENESTEYTING

AV
JON SAGEN

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO – KONGSVINGER 1987

ISBN 82-537-2533-7
ISSN 0332-8422

EMNEGRUPPE
12 Energi

ANDRE EMNEORD
Energiforbruk
ENØK
Oppvarmingssystemer
Varehandel
Tjenesteyting

FORORD

Denne rapporten presenterer resultater fra en utvalgsundersøkelse om energibruk i privat og offentlig tjenesteytende virksomhet. Undersøkelsen er finansiert av Olje- og energidepartementet og Miljøvern-departementet.

I rapporten blir det bl.a. gitt oppgaver over gulvareal, oppvarmings- og ventilasjonssystem og energiforbruk, fordelt på næring og fylke.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 8. september 1987

Gisle Skancke

INNHold

	Side
Tabellregister	7
1. Innledning	9
2. Opplegg og gjennomføring	9
2.1. Undersøkelsesenheter	9
2.2. Register	10
2.3. Populasjon og utvalgsplan	11
2.4. Utsending og revisjon	15
3. Usikkerhet ved resultatene	15
3.1. Frafall	15
3.2. Målefeil	18
3.3. Utvalgsfeil	19
4. Beregning av totaltall	22
5. Resultater	25
5.1. Bygningsmassen	25
5.1.1. Areal etter alder og takhøyde	25
5.1.2. Beregnet totalt gulvareal	29
5.2. Oppvarmingssystem	32
5.3. Ventilasjonssystem	38
5.4. Energiforbruk	39
5.4.1. Spesifikt energiforbruk	44
5.4.1.1. Fylke	45
5.4.1.2. Energipriser	47
5.4.1.3. Næring	49
5.4.1.4. Sysselsetting	52
5.4.1.5. Alder	52
5.4.1.6. Oppvarmingssystem	53
5.4.1.7. Ventilasjonssystem	54
5.4.1.8. Formål	56
5.5. Energiøkonomisering	57
5.6. Sammenligning med annen statistikk	60
5.6.1. Statens bygninger	60
5.6.2. Energistatistikk	61
Vedlegg	
1. Tester	65
2. Tabellvedlegg	69
3. Skjema	87
Litteratur	91
Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå etter 1. juli 1986 (RAPP)	92

TABELLREGISTER

TABELLER I TEKSTEN

	Side
Populasjon, utvalg, frafall	
1. Populasjon, utvalg og utvalgsprosent, etter næring	13
2. Populasjon, utvalg og utvalgsprosent. Fylke	14
3. Frafall etter størrelsesgruppe. Fylke	16
4. Frafall etter størrelsesgruppe og næringsområde	18
5. Størrelsesorden på standardavviket. Prosent	21
Gulvareal	
6. Gulvareal og årsverk, etter næring	24
7. Netto gulvareal i utvalget i alt, etter byggeår. Oppvarmet areal og areal i kjøle-/fryserom	25
8. Netto gulvareal i utvalget i alt, etter byggeår. Fylke	26
9. Netto gulvareal i utvalget, etter takhøyde. Næring	27
10. Lokalenes anvendelse. Oppvarmet areal og gjennomsnittlig antall brukstimer pr. døgn	28
11. Beregnet netto gulvareal i alt. 1978 og 1984	30
12. Beregnet netto gulvareal i alt og oppvarmet areal. 1984	31
Oppvarmingssystem. Ventilasjonssystem	
13. Installert oppvarmingssystem og viktigste oppvarmingskilde. Prosent av oppvarmet gulvflate. Veide tall	33
14. Kombinerte oppvarmingssystemer. Prosent av oppvarmet gulvflate. Veide tall	34
15. Kombinerte oppvarmingssystemer etter sysselsettingsgruppe. Prosent av oppvarmet gulvflate. Veide tall	36
16. Installert sentralvarme og direkte elektrisk oppvarming, etter sysselsettingsgruppe. Prosent av oppvarmet gulvflate. Veide tall	36
17. Oppvarmingssystem 1977 og 1984. Prosent av oppvarmet gulvflate. Veide tall	37
18. Ventilasjonsanlegg etter type	38
Energiforbruk	
19. Forbruk av energi etter energibærer	39
20. Energipriser etter energivare. Fylke	41
21. Tallet på graddager. 1984 og 30-års normal	43
22. Energiutgift og energiforbruk. Fylke	46
23. Energiforbruk etter næring	50
24. Energiforbruk og brukstimer, etter næring	51
25. Energiforbruk i ulike sysselsettingsgrupper	52
26. Energiforbruk etter byggeår	53
27. Energiutgift og energiforbruk, etter viktigste oppvarmingssystem	54
28. Energiforbruk etter ventilasjonssystem	55
29. Energiforbruk og forbruk av elektrisitet i enheter som ikke har elektrisk oppvarming	57

	Side
30. Gjennomførte og planlagte energiøkonomiseringstiltak	58
31. Energiforbruk etter gjennomførte energiøkonomiseringstiltak .	59
32. Energiforbruk i enheter med balansert ventilasjon	60
33. Beregnet energiforbruk 1984. Energiundersøkelsen 1984 og energiregnskapet	62
34. Beregnet energiforbruk etter energibærer. Energiunder- søkelsen 1985 og energiregnskapet	63

TABELLER I VEDLEGG

Gulvareal

35. Netto gulvareal, oppvarmet areal og årsverk pr. sysselsatt. Fylke	69
36. Netto gulvareal, oppvarmet areal og årsverk pr. sysselsatt, etter sysselsettingsgruppe	69
37. Netto gulvareal i alt etter byggeår. Næring	70
38. Netto gulvareal i alt etter byggeår. Sysselsettingsgruppe ..	70

Oppvarmingssystem. Ventilasjonssystem

39. Viktigste oppvarmingssystem. Prosent av oppvarmet areal. Fylke. Veide tall	71
40. Viktigste oppvarmingssystem. Prosent av oppvarmet areal. Næring. Veide tall	71
41. Viktigste oppvarmingssystem. Prosent av oppvarmet areal. Byggeår. Veide tall	72
42. Viktigste oppvarmingssystem. Prosent av oppvarmet areal. Fylke. Uveide tall	72
43. Installert oppvarmingssystem. Prosent av oppvarmet areal. Fylke. Veide tall	73
44. Installert oppvarmingssystem. Prosent av oppvarmet areal. Næring. Veide tall	73
45. Ventilasjonsanlegg. Relativ fordeling av enheter. Prosent. Fylke	74

Energiforbruk

46. Energiforbruk etter oppvarmingssystem. Fylke	74
47. Energiforbruk etter oppvarmingssystem og næring	75
48. Energiforbruk etter oppvarmingssystem og sysselsettingsgruppe	75
49. Energiutgift etter energivare. Fylke	76
50. Energiutgift etter energivare og næring	76
51. Energiforbruk etter energivare og næring	77

1. INNLEDNING

Tjenesteyting er en sektor med voksende betydning i samfunnet. I 1970 hørte 44 prosent av sysselsettingen, og 40 prosent av bruttonasjonalproduktet hjemme i de næringene som vi i denne rapporten regner som tjenesteytende. I 1985 var de tilsvarende tallene 57 prosent av sysselsettingen og 53 prosent av BNP (regnet eksklusive olje- og gassutvinning). Det er derfor økende interesse for å følge utviklingen også i tjenesteytende sektors energiforbruk. De siste årene har det vært satset mye på energiøkonomisering i bygninger innen sektoren, og flere prosjekter har vært gjennomført for å kartlegge og gjennomføre ENØK-tiltak i enkeltbygg. Kunnskapene om det bygningsspesifikke energiforbruket i sektoren totalt er imidlertid dårlig, fordi tjenesteyting er svakt dekket så vel med energistatistikk som med annen statistikk med relevans for energiforbruket. Undersøkelsen som ligger til grunn for denne rapporten er et bidrag til å rette opp noe av den manglende kunnskapen. Statistisk Sentralbyrå gjennomførte for året 1977 en landsomfattende undersøkelse over energiforbruket i tjenesteytende næringer. Den dekket imidlertid bare private virksomheter.

2. OPPLÈGG OG GJENNOMFØRING

2.1. Undersøkelsesenheter

For å kunne gjennomføre en statistisk utvalgsundersøkelse bør to betingelser være oppfylt. Vi må kunne definere en operasjonell undersøkelsesenheter og vi bør ha register som ideelt dekker alle enheter i populasjonen. Med operasjonell mener vi her at undersøkelsesenheter på en fornuftig måte må kunne tilordnes verdier av de variable vi vil studere og at det finnes en praktisk måte å innhente informasjon om variablene. Denne undersøkelsens formål er å studere energibruk i bygninger, og det er naturlig å benytte en fysisk avgrenset bygning som undersøkelsesenheter. Dette viste seg imidlertid vanskelig å gjennomføre i praksis, først og fremst fordi vi i Norge ikke har noe bygningsregister som dekker hele bygningsmassen. Uten et slikt register kan vi ikke direkte trekke et representativt utvalg, og vi har ikke noen adresse for de utvalgte enhetene. Ved Energiundersøkelsen 1977 ble bedrift benyttet som enhet. I SSBs

bedriftsregister er en bedrift definert som en lokalt avgrenset funksjonell enhet hvor det hovedsakelig drives aktiviteter som faller innenfor en bestemt næringsgruppe. Innen tjenesteyting vil vi ha bedrifter som har aktiviteter i flere bygninger, i deler av en bygning og bedrifter som disponerer en hel bygningskropp til sine aktiviteter. I en analyse av bygningers energibruk er det viktig med jamførbare opplysninger over bygningskroppens fysiske beskaffenhet, dens energiforbruk og de aktivitetene som foregår i bygningen. For bedrifter som disponerer en hel bygning, vil de nødvendige opplysninger stort sett uten problemer kunne rapporteres på et spørreskjema. Har imidlertid bedriften aktiviteter i flere bygninger er det ikke like enkelt. Bygningene vil sjelden være like med hensyn til alder, oppvarmingssystem, ventilasjonssystem osv., mens registrering av energiforbruk ofte skjer felles for alle bygningene. For bedrifter som bare disponerer en del av en bygning vil den fysiske beskrivelsen av lokalene stort sett være uproblematisk, mens energiforbruket ofte vil være registrert for hele bygningen og energiutgiftene vil kun inngå som en uspesifisert post i husleien.

I denne undersøkelsen ble i prinsippet bedrift valgt som undersøkelsesenheter. Som et forsøk på å løse noen av de problemene nevnt ovenfor, ble imidlertid bedriftene gitt mulighet til selv å avgrense den enheten/bygningen de gav opplysninger om. Sett på bakgrunn av kravet om jamførbare oppgaver over bygningskropp, energiforbruk og aktivitet fungerte dette bra, men som vi flere ganger kommer tilbake til skaper det også problemer for den statistiske behandlingen av oppgavene.

2.2. Register

Mens Energiundersøkelsen 1977 kun dekket privat tjenesteyting, var det satt som et krav at denne undersøkelsen også skulle dekke offentlig tjenesteyting. Offentlig tjenesteyting står for om lag halvparten av energiforbruket i tjenesteyting i alt. Offentlig tjenesteyting er imidlertid utilfredsstillende dekket i Det sentrale bedrifts- og foretaksregister i SSB. Særlig gjelder dette sentral stats- og kommuneadministrasjon. Som et alternativ til bedriftsregisteret valgte vi derfor å benytte arbeidstaker-/arbeidsgiverregisteret (A/A-registeret). A/A-registeret ble etablert i forbindelse med den nye sykepengeordningen i 1977. Underarbeidsgiver i A/A-registeret er i prinsippet definert på samme måte som bedrift i bedriftsregisteret, dvs. at en underarbeidsgiver i prinsippet skal omfatte en lokalt avgrenset enhet innen en næringsundergruppe. Denne definisjonen var på langt nær oppfylt på det tidspunkt vi trakk utvalget.

For eksempel hadde mange kommuner alle sine ansatte (administrasjon, skole, teknisk etat, helse og sosial osv.) registrert på en enhet, og dermed gruppert under samme næring. For arbeidsgivere med aktiviteter i flere kommuner var oppsplitting på kommuner ikke gjennomført i alle tilfeller. SSB skal benytte A/A-registeret som grunnlag for offisiell sysselsettingsstatistikk, men hittil har kvaliteten for tjenesteytende næringer vært ansett for dårlig for dette formålet. Allikevel vurderte vi registeret som brukbart for vårt formål, og som det eneste aktuelle registeret som gav en brukbar dekning av både privat og offentlig tjenesteyting. Problemene nevnt ovenfor ble forsøkt løst ved at enheter med virksomhet i flere næringsgrupper/kommuner ble bedt om å velge ut en av virksomhetene som undersøkelsesenheter. Dette fungerte rimelig bra, men skapte igjen enkelte problemer i den statistiske behandlingen i og med at enheten trukket ut ikke alltid er identisk med den vi har fått inn oppgave for.

2.3. Populasjon og utvalgsplan

Den sektoren vi skal undersøke er tjenesteytende virksomhet. Dette kan vi kalle populasjonen. Den omfatter i denne undersøkelsen følgende næringsgrupper i Standard for næringsgruppering (SN):

6	Varehandel, hotell- og restaurantdrift.
7116	Hjelpevirksomhet for landtransport.
7123	Hjelpevirksomhet for sjøtransport.
7132	Hjelpevirksomhet for lufttransport.
719	Tjenester i tilknytning til transport. Lagring.
72	Post og telekommunikasjoner.
8	Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikringsvirksomhet, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting.
9	Offentlig, sosial og privat tjenesteyting.

Unntatt. 953 Lønt husarbeid

96	Internasjonale organisasjoner og utenlandske ambassaders virksomhet.

Populasjonen består altså av underarbeidsgivere i A/A-registeret i de nevnte næringsgrupper. For næring 71 har vi valgt bare å ta med hjelpevirksomhet for transport og lagring drevet som særskilt virksomhet. Selve transportvirksomheten mente vi fallt utenfor rammen av denne undersøkelsen som har bygningers energiforbruk som tema. I etterhånd kan vi imidlertid se at transportvirksomhet burde vært tatt med. Selv om størsteparten av energiforbruket i næringen går til drift av transportmidler vil den også ha noe bygningsspesifikt energiforbruk, uten at vi har noen kunnskap om størrelsen på dette forbruket.

Størrelsen på utvalget ble bestemt ut fra hensynet til en tilfredsstillende fylkesdekning. I utgangspunktet var det et krav at undersøkelsen skulle gi rimelige anslag på fylkesnivå. Ca. 200 enheter i hvert fylke ble antatt å være tilstrekkelig for å tilfredsstille dette kravet. For at undersøkelsens resultater skulle kunne brukes i den lokale energi-planlegging, var det samtidig et sterkt ønske om data for de ulike energiforsyningsområdene. Et flertall av fylkene har fylkesenergiverk som dekker opp hele fylket, og grensene for energiforsyningsområdet faller her sammen med fylkesgrensen. For 7 fylker er bildet mer komplisert i og med at flere energiverk deler oppdekningsansvaret i fylket. Disse fylkene er Akershus, Telemark, Rogaland, Hordaland, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms. I samarbeid med NVE har vi for denne undersøkelsen definert 25 forsyningsområder. Utvalget ble stratifisert etter disse forsyningsområdene. Selv om vi også ønsket ca. 200 enheter for hvert av disse områdene, var de minste så små at vi gikk ned til vel 100 enheter. Med en forventet frafallsprosent på ca. 25 burde utvalget ha vært på vel 7 000 enheter. Ressursmessige hensyn førte imidlertid til at utvalget ble fastsatt til om lag 5 500 enheter.

A priori antok vi at energiforbruket i en enhet var korrelert med antall sysselsatte i enheten. For å sikre en større dekning av energiforbruket enn et rent tilfeldig utvalg ville ha gitt, ble enheter med mange ansatte gitt en høyere trekk sannsynlighet enn enheter med få ansatte. Innen hvert fylke ble populasjonen inndelt i 4 strata etter antall arbeidstakere i enheten. Underarbeidsgivere uten ansatte og underarbeidsgivere med en ansatt ble holdt utenfor utvalget. Med visse tillemperinger for å sikre nok enheter i hvert forsyningsområde, ble følgende utvalgsprosjenter brukt for de 4 gruppene etter antall ansatte:

0 - 1 ansatt,	utvalgsprosent	0
2 - 15 ansatte,	utvalgsprosent	5
16 - 50 ansatte,	utvalgsprosent	10
51 eller flere ansatte,	utvalgsprosent	50

Til trekking av utvalget benyttet vi SSBs standard trekkprogram.
Det ble trukket ut 5 628 enheter.

Tabell 1. Populasjon, utvalg og utvalgsprosent, etter næring

Næring	Enheter ¹			Ansatte		
	Popu- lasjon	Utvalg	Utvalgs- prosent	Popu- lasjon	Utvalg	Utvalgs- prosent
I alt ²	76679	5327	7.0	974490	290424	29.8
61 Engroshandel	9668	551	5.7	103153	18269	17.7
62 Detaljhandel	23365	1260	5.4	143154	18396	12.3
63 Hotell- og restaurantdrift	3493	252	7.2	40407	9803	24.3
71 Transport	1677	131	7.8	22674	6502	28.7
81 Bank- og finansieringsv.	1539	180	11.7	40733	10579	26.0
82 Forsikringsvirksomhet ...	904	55	6.8	11246	2326	20.7
83 Forretningsm. tj.yting ..	8076	317	3.9	57316	10249	17.9
91 Offentlig administrasjon	6063	531	8.8	131177	38877	29.6
92 Renovasjon og rengjøring	745	63	8.5	14397	4704	32.7
93 Underv. og helsetjenester	15361	1675	10.9	367315	163345	44.5
94 Kulturell tjenesteyting .	1467	87	5.9	15094	3322	22.0
95 Personlig tjenesteyting .	4321	225	5.2	27847	4052	14.6

¹ Enheter uten ansatte ikke med. ² Næring 72 Post og telekommunikasjoner er holdt utenfor.

Listen over de uttrukne enhetene ble gjennomgått manuelt. Enheter som uten videre kunne fastslås ikke å egne seg for denne undersøkelsen ble forsøkt luket ut. Et eksempel på type enheter som ble tatt ut er " hjemmehjelper i xxx-kommune ". I alt 134 enheter ble tatt ut av utvalget på denne måten.

Enheter i Postverket og Televerket viste seg også å by på problemer. De var i registeret oppført som henholdsvis Teledistrikt xxx, og Postverket i xxx-kommune. Vi kontaktet Postverket og Televerket og i samarbeid med disse etatene ble det laget særskilte utvalgsplaner.

Postverket valgte ut et poststed i hver av de kommunene der enheter i Postverket var trukket ut, og Postverket stod selv for utsending av skjemaene.

For Televerkets enheter ble tre skjema sendt til hvert av landets teledistrikt. Teledistriktene ble bedt om å besvare skjemaene for henholdsvis teleområdesetet, en fritt valgt telemontørstasjon og et fritt valgt ubemannet telehus.

I det opprinnelige utvalget var det 167 enheter i Postverket og Televerket. Etter den særskilte behandlingen av disse enhetene ble utvalget for disse på 182 enheter. Det endelige utvalget ble etter disse tillemplingene på 5 509 enheter. Tabell 1 og tabell 2 viser utvalg og utvalgsprosent etter næring og fylke. Tallene for ansatte omfatter ikke ansatte i Postverket og Televerket.

Tabell 2. Populasjon, utvalg og utvalgsprosent. Fylke

Fylke	Enheter ¹			Ansatte		
	Populasjon	Utvalg	Utvalgsprosent	Populasjon	Utvalg	Utvalgsprosent
Hele landet ² ...	78012	5509	7.1	974490	290424	29.8
Østfold	4196	230	5.6	43495	11735	27.0
Akershus	6044	384	6.4	79516	23219	29.2
Oslo	12484	408	3.3	233024	37340	16.0
Hedmark	3168	264	8.3	38414	15942	41.5
Oppland	3128	252	8.1	31775	11748	37.0
Buskerud	3991	235	5.9	43557	10422	23.9
Vestfold	3726	204	5.5	36805	7889	21.4
Telemark	2915	329	11.3	29793	13636	45.8
Aust-Agder	1772	190	10.7	15892	6620	41.7
Vest-Agder	2923	234	8.0	27514	9985	36.3
Rogaland	5395	391	7.3	67136	19622	29.2
Hordaland	6771	443	6.5	89213	29997	33.6
Sogn og Fjordane	1926	210	10.9	17519	7263	41.5
Møre og Romsdal	4413	243	5.5	41738	10813	25.9
Sør-Trøndelag ..	4219	348	8.3	61344	21661	35.3
Nord-Trøndelag .	2112	243	11.5	21874	10520	48.1
Nordland	4501	363	8.1	44963	14274	31.2
Troms	2755	353	12.8	35862	20906	58.3
Finnmark	1573	185	11.8	15056	6732	44.7

¹ Enheter uten ansatte ikke med. ² Næring 72 Post og telekommunikasjoner er ikke med under Ansatte.

2.4. Utsending og revisjon

Undersøkelsen ble gjennomført som en postundersøkelse. Skjemaet som ble sendt ut er gitt i vedlegg C. Datainnsamlingen foregikk i perioden 1. mai - 1. oktober 1985. Etter to runder med skriftlig purring var det innkommet 4 131 skjema som ble godtatt for registrering. Minimumskravet for at et skjema skulle godkjennes var at spørsmålene om areal og oppvarmingssystem var besvart.

Under registreringen ble det foretatt en rekke kontroller som bl.a. testet logisk konsistens i besvarelsene og ekstremverdier av noen nøkkelvariable. Enheter som falt ut ved disse testene ble tatt ut for kontroll og eventuelt kontaktet pr. telefon for å sjekke de oppgitte opplysningene. Alt i alt var det en liten andel som falt ut ved disse testene. Skjema fra små enheter med "merkelige" data ble stort sett tatt ut av undersøkelsen.

Spesielle problemer vedrørende de enkelte poster på skjemaet er tatt opp under gjennomgangen av resultatene.

3. USIKKERHET VED RESULTATENE

I enhver statistisk undersøkelse vil resultatene være beheftet med usikkerhet. Denne usikkerheten skyldes flere forhold. Frafall blant de utvalgte enhetene og målefeil ved de innsamlede data er to hovedårsaker. Ved utvalgsundersøkelser har en i tillegg problemet med at data innhentes bare fra en del av den totale populasjonen, utvalgsfeil.

3.1. Frafall

Av i alt 5 509 utsendte skjema er 4 131 godtatt som innkommet. Dette gir en frafallsprosent på 25. Frafallet har ulike årsaker. Noen skjema har innkommet så mangelfullt utfylt at de ikke er blitt godtatt. For vel 250 enheter har vi fått beskjed om at virksomheten er opphørt, mens vel 200 har gitt melding med ulike begrunnelser for ikke å fylle ut skjemaet. De vanligst forekommende begrunnelsene har vært eierskifte siste år, data ikke tilgjengelig og spesielle enheter som undersøkelsens skjema passet svært dårlig for. Vel 900 enheter har vi etter to purreunder ikke hatt kontakt med. Også blant disse enhetene er det sannsynligvis en ikke ubetydelig andel opphørte og ikke-eksisterende bedrifter. Opphørte bedrifter er ikke en del av populasjonen, og manglende oppgaver fra disse er strengt tatt ikke frafall, men de er allikevel inkludert i frafallsprosentene i tabell 3 og tabell 4.

Dersom frafallet fordeler seg tilfeldig over utvalget skaper det små problemer utover at utvalget reduseres og at utvalgsfeilen dermed kan bli større. Er det derimot systematiske skjevheter i frafallet fra noen grupper, vil dette føre til at utvalget ikke lenger er representativt for hele populasjonen.

Frafallet er størst blant de minste enhetene med en gjennomsnittlig frafallsprosent på 31 for enheter med under 16 ansatte. For enheter med over 50 ansatte er frafallsprosenten på 20. Tendensen til høyere frafall for de minste enhetene gjelder for alle fylker og for alle næringsområder.

Finmark, Sør-Trøndelag og Oslo er de fylkene som har størst frafall, men forskjellen fylkene imellom er langt fra dramatisk. Fra-fallet etter næringsområde viser større forskjeller, med særlig stort frafall for næring 63 Hotell- og restaurantdrift, næring 92 Renovasjon og rengjøring og næring 94 Kulturell tjenesteyting. I næring 92 skyldes frafallet svært mange små enheter. Materialet gir ingen informasjon om årsakene til frafallet i næring 63 og 94.

Tabell 3. Frafall etter størrelsesgruppe. Fylke

Fylke	Skjema ut- sendt	Skjema inn- kommet	Frafall i undersøkelsen			
			Totalt	Sysselsettingsgruppe		
				-15 ansatte	16-50 ansatte	51- ansatte
Antall			Prosent			
Hele landet ¹	5509	4131	25	31	24	20
Østfold	230	179	22	35	18	9
Akershus	384	276	28	36	25	22
Oslo	408	281	31	33	30	31
Hedmark	264	218	17	23	17	15
Oppland	252	208	17	25	19	17
Buskerud	235	175	26	31	25	19
Vestfold	204	169	17	27	12	4
Telemark	329	253	23	32	21	19
Aust-Agder	190	151	21	32	10	16
Vest-Agder	234	170	27	36	32	13
Rogaland	391	296	24	29	24	19
Hordaland	443	222	27	35	23	26
Sogn og Fjordane	210	157	25	27	23	24
Møre og Romsdal	243	198	19	22	16	21
Sør-Trøndelag	348	237	32	38	37	22
Nord-Trøndelag	243	193	21	27	20	10
Nordland	363	270	26	29	27	28
Troms	353	265	25	34	25	13
Finmark	185	113	39	40	36	34

¹ Næring 72 Post og telekommunikasjoner er ikke med under Sysselsettingsgruppe.

Antall sysselsatte i de registrerte enhetene i alt er 48 prosent lavere enn i utvalget og langt lavere enn frafallet av enheter alene skulle tilsi. Dette har to årsaker. For det første har 342 enheter ikke oppgitt antallet sysselsatte. Fra registeret kjenner vi antallet ansatte i disse enhetene, og de domineres av store enheter med 90 ansatte i gjennomsnitt, mot et gjennomsnitt på 55 ansatte for alle enheter i utvalget. Selv om vi kjenner antallet ansatte i registeret i de opprinnelig utvalgte enhetene, har vi ikke koblet denne opplysningen til de innkomne oppgavene. Årsaken til dette er at den innsendte enheten ofte ikke er helt identisk med den uttrukne. Dette skyldes at oppgavegiverne er gitt mulighet til selv å avgrense enheten slik at data om bygningskropp, energibruk og sysselsetting blir jamførbare.

For 25 prosent av enhetene har vi så store avvik mellom ansatte i registeret og sysselsatte på skjemaet at vi må anta at enhetene ikke er identiske. Denne fjerdedelen har i gjennomsnitt 110 ansatte ifølge registeropplysningene, mens antallet sysselsatte oppgitt på skjemaet for disse enhetene er 50. Vi har altså fått redusert størrelsen til en del av de største enhetene i utvalget i forhold til den opprinnelig uttrukne fra registeret. Dette mer enn oppveier at frafallet blant de minste enhetene er høyere enn blant de større. Antall sysselsatte i de registrerte enhetene er som nevnt 48 prosent lavere enn i utvalget. Dette fordeler seg med 18 prosentenheter på skjema som er innkommet med sysselsetting oppgitt, 10 prosentenheter som skyldes at sysselsetting ikke er oppgitt på 342 skjema og 20 prosentenheter som skyldes skjema ikke innkommet.

615 enheter har ikke gitt opplysninger om energiforbruket. Dette er andre enheter enn de som ikke har oppgitt sysselsetting, og er stort sett mindre enheter med 30 sysselsatte i gjennomsnitt.

Tabell 4. Frafall etter størrelsesgruppe og næringsområde

Næringsområde	Skjema ut- sendt	Skjema inn- kommet	Frafall i undersøkelsen			
			Totalt	Sysselsettingsgruppe		
				-15 ansatte	16-50 ansatte	51- ansatte
Antall		Prosent				
I alt	5509	4131	25	31 ¹	24 ¹	20 ¹
61 Engroshandel	551	401	27	33	24	17
62 Detaljhandel	1260	890	29	31	25	24
63 Hotell- og restaurantdrift	252	129	49	58	48	38
71 Transport	131	99	24	33	18	19
72 Post og telekommunika- sjoner	182	160	12	..	..	..
81 Bank- og finansieringsv.	180	153	15	15	13	15
82 Forsikringsvirksomhet ...	55	42	24	32	11	27
83 Forretningsm. tj.yting ..	317	234	26	29	27	18
91 Offentlig administrasjon	531	411	23	24	23	26
92 Renovasjon og rengjøring	63	39	38	67	25	19
93 Underv. og helsetjenester	1675	1356	19	29	20	23
94 Kulturell tjenesteyting .	87	57	34	44	20	23
95 Personlig tjenesteyting .	225	160	25	27	35	32

¹ Unntatt næring 72 Post og telekommunikasjoner.

3.2. Målefeil

Målefeil innebærer at de innsamlede data ikke stemmer overens med de faktiske. I denne undersøkelsen må vi anta at vi kan ha til dels betydelige målefeil, uten at vi har kunnet foreta noen kontroll av dette. Oppgavene over netto gulvareal har mange måttet anslå summarisk. Større problemer har nok oppgavene over energiforbruket voldt. For enheter med flere elektrisitetsabonnement (vanlig i mange tjenesteytende bedrifter) som hver løper med både faste og variable kostnader, kan det være litt av et puslespill ut fra elektrisitetsverkets avregning å finne fram til riktig mengde og verdi for en tidsperiode. Stort sett har nok skjemaet vært utfylt av personer som ikke er fagkyndige på bygninger, oppvarmingssystem og energiforbruk. Systematiske skjevheter i rapporteringen har vi imidlertid i liten grad klart å spore. Et moment som imidlertid må nevnes er at enkelte har oppfattet spørsmålet om energiforbruk til kun å dreie seg om oppvarmingsforbruket. Dette innebærer at de ikke har oppgitt elektrisitetsforbruk til lys og tekniske formål når dette forbruket løper på egen måler. For enheter som har oljeoppvarming og har oppgitt oljeforbruk men ikke elektrisitetsforbruk, har vi korrigert for dette ved å gi disse enhetene et elektrisitetsforbruk lik gjennomsnittet for tilsvarende enheter.

Også i enkelte andre enheter kan lavt elektrisitetsforbruk gi mistanke om feilføring uten at vi har kunnet verifisere og eventuelt korrigere oppgavene. Gitt den store variasjonsbredden i energiforbruket som faktisk er til stede, har vi valgt å ta med disse oppgavene framfor å stryke dem eller gi dem et beregnet forbruk lik gjennomsnittet. Dette kan innebære en systematisk undervurdering av elektrisitetsforbruket, men vi tror ikke at dette momentet har noen vesentlig betydning for totaltallene.

Målefeil vil også oppstå som et resultat av revisjonsfeil og punchefeil.

3.3. Utvalgsfeil

Fordi denne undersøkelsen bare omfatter et utvalg av bedrifter i tjenesteytende virksomhet, vil utsagn som vi trekker om hele populasjonen være beheftet med usikkerhet. Størrelsen på usikkerheten avhenger av størrelsen på utvalget og fordelingen av det aktuelle kjennetegnet i populasjonen. Et vanlig brukt mål for usikkerheten er standardavviket. Standardavviket kan beregnes ut fra observasjonene i utvalget.

I tabell 5 har vi antydnet størrelsen på standardavviket for observerte andeler (prosenttall) ved ulike utvalgsstørrelser.

I tabeller med gjennomsnittstall er det stort sett tatt med særskilte anslag for standardavviket på gjennomsnittet. Standardavviket er gitt i parentes bak den anslåtte verdien.

Med anslag for standardavviket til en estimert verdi kan vi beregne et konfidensintervall som med en bestemt sannsynlighet vil dekke den riktige verdien av variabelen. I en normalfordeling vil en beregnet verdi $\pm$ standardavviket danne et intervall som med 66 2/3 prosent sannsynlighet dekker den riktige verdien, mens verdien $\pm$ 2 ganger standardavviket med 95 prosent sannsynlighet vil dekke den riktige verdien.

Alle de gjennomsnittstall som presenteres i denne rapporten vil være ulike forholdstall som f.eks. energiforbruk pr. arealenhet. For å beregne forholdstall er følgende formel benyttet:

$$(1) \quad a = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i}{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i} = \frac{\bar{x}}{\bar{y}},$$

der vi f.eks. har:

a = energiforbruk pr. m^2
 x = energiforbruk i enhet i
 y = gulvareal i enhet i
 n = enheter i utvalget

Som estimat for variansen til a er benyttet:

$$(2) \quad \text{var } a = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n \left(\frac{y_i}{\bar{y}} \left(\frac{x_i}{y_i} - \frac{\bar{x}}{\bar{y}} \right) \right)^2.$$

Standardavviket til a er da lik $\sqrt{\text{var } a}$.

Formlene (1) og (2) er benyttet både for hele populasjonen og for ulike undergrupper, f.eks. næring eller fylke.

Formlene (1) og (2) tar ikke hensyn til at utvalget er stratifisert etter fylke og størrelsesgruppe med ulik trekksannsynlighet for hvert enkelt stratum. Dersom gjennomsnittet varierer mye mellom de ulike strata, vil (1) være et dårlig estimat for det faktiske forholdstallet i populasjonen.

Vi har testet om de forholdstall vi presenterer viser signifikant variasjon mellom fylker eller størrelsesgrupper. Det viser seg at vi

svært ofte får forkastet hypotesen om signifikant variasjon. I enkelte tilfeller hvor stratifiseringen synes å ha betydning for de estimerte verdier, har vi korrigert for dette ved å gi hver observasjon en vekt v , der v er gitt ved:

$$(3) \quad v = \frac{N}{n}.$$

Her har vi:

N = antall enheter i populasjonen i stratum s .

n = antall enheter i utvalget i stratum s .

Slike veide tall er benyttet både ved beregning av prosentandeler og for enkelte forholdstall. Dersom det er gitt veide tall vil dette være markert i tabelloverskriften.

Tabell 5. Størrelsesorden på standardavviket. Prosent

Tallet på ob- serva- sjoner	Prosenttall									
	5(95)	10(90)	15(85)	20(80)	25(75)	30(70)	35(65)	40(60)	45(55)	50(50)
25 .	5.3	7.4	8.8	9.8	10.6	11.2	11.7	12.0	12.2	12.3
50 .	3.8	5.2	6.2	6.9	7.5	7.9	8.3	8.5	8.6	8.7
75 .	3.1	3.7	5.1	5.7	6.1	6.5	6.8	6.9	7.0	7.1
100 .	2.7	3.2	4.4	4.9	5.3	5.6	5.8	6.0	6.1	6.1
150 .	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
200 .	1.9	2.6	3.1	3.5	3.8	4.0	4.1	4.2	4.3	4.3
250 .	1.7	2.3	2.8	3.1	3.4	3.6	3.7	3.8	3.9	3.9
300 .	1.5	2.1	2.5	2.8	3.1	3.2	3.4	3.5	3.5	3.5
400 .	1.3	1.8	2.2	2.5	2.7	2.8	2.9	3.0	3.1	3.1
600 .	1.1	1.5	1.8	2.0	2.1	2.3	2.4	2.5	2.5	2.5
800 .	0.9	1.3	1.6	1.7	1.9	2.0	2.1	2.1	2.2	2.2
1 000 .	0.8	1.2	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	1.9	1.9
1 500 .	0.7	1.0	1.1	1.3	1.4	1.5	1.5	1.6	1.6	1.6
2 000 .	0.6	0.8	1.0	1.1	1.2	1.3	1.3	1.3	1.4	1.4
2 500 .	0.5	0.7	0.9	1.0	1.1	1.1	1.2	1.2	1.2	1.2

4. BEREGNING AV TOTALTALL

Et sentralt formål med denne undersøkelsen er å beregne totaltall for gulvflate og energiforbruk i tjenesteytende næringer. Om mulig ønsker vi også en fordeling på detaljerte næringsgrupper og på fylker (eventuelt forsyningsområder). For å beregne slike totaltall er vi avhengig av en egnet oppblåsningsfaktor. Tjenesteytende næringer er dårlig dekket med utfyllende og dekkende næringsstatistikk, og vi har få andre muligheter enn å benytte et eller annet mål for sysselsettingen som oppblåsningsfaktor. Nå er ikke dette nødvendigvis et dårlig valg. Resultatene i denne undersøkelsen viser at det er en tilnærmet lineær sammenheng både mellom gulvareal og sysselsetting og mellom energiforbruk og sysselsetting, riktignok med store individuelle variasjoner for de enkelte enheter.

Dessverre holder ikke sysselsettingsstatistikken for tjenesteytende næringer en kvalitet som er fullt ut tilfredsstillende. Som tidligere nevnt er sysselsettingsoppgavene i A/A-registeret (som vi benyttet som register ved trekking av utvalget) foreløpig vurdert som for dårlige som grunnlag for offentlig sysselsettingsstatistikk for tjenesteytende næringer. Andre statistikkilder er Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og årsverksoppgavene i Nasjonalregnskapet. Vi har foretatt oppblåsing ved hjelp av data fra både AKU og Nasjonalregnskapet.

Spørreskjemaet ble utformet slik at det i teorien skulle gi grunnlag for flere ulike sysselsettingsmål til bruk ved oppblåsing. For det første ba vi om samlet sysselsetting (antall personer sysselsatt i virksomheten) og utførte årsverk i alt for hele den enheten som opprinnelig var trukket ut. For å dekke de tilfeller der oppgavegiveren valgte å besvare oppgaven kun for en del av virksomheten (f.eks. kun for en av flere bygninger), ba vi om antallet sysselsatte med fast arbeidsplass i denne bygningen og i tillegg om sysselsatte tilknyttet virksomhet i bygningen, men uten fast arbeidsplass i den. Summen av de to siste postene, sysselsatte i bygningen og sysselsatte i virksomhet direkte tilknyttet bygningen, er benyttet til å beregne arealintensiteter (areal/sysselsatt).

Oppgavene over sysselsatte og utførte årsverk i virksomheten gir grunnlag for å beregne utførte årsverk pr. sysselsatt. Arealintensiteter og årsverk pr. sysselsatt er gitt i tabell 6 for detaljerte næringsgrupper. Årsverk pr. sysselsatt stemmer godt overens med tilsvarende oppgaver gitt i NOS Tjenesteyting 1984 (denne publikasjonen dekker næringsgruppene 832, 833, 920, 952). Tabell 6 gir også utførte årsverk ifølge Nasjonalregnskapet og antall sysselsatte etter arbeidskraftundersøkelsen. Stort sett stemmer oppgavene i de to statistikkene godt overens, men med noe uoverensstemmelse innen næring 9. Nasjonalregnskapet har langt flere sysselsatte i næring 91 og færre i næring 93 enn det som er oppgitt i AKU. Årsaken til dette er sannsynligvis de problemer med næringsklassifisering av sysselsatte i kommunal virksomhet som tidligere er nevnt.

Ut fra tabell 6 kan vi nå lett regne oss fram til to anslag for gulvarealet etter næring, ett anslag basert på AKU og ett basert på Nasjonalregnskapet. Næring 91 og undergruppene i næring 93 har ulik arealintensitet ifølge undersøkelsen, og uoverensstemmelsen i sysselsettingsfordelingen i de to statistikkene får dermed en viss betydning etter som vi beregner totaltall henholdsvis fra Nasjonalregnskapet eller AKU. Resultatene er nærmere drøftet i avsnitt 5.1.2. Beregnet totalt gulvareal.

Ved oppblåsing har vi ikke tatt hensyn til variasjon i arealintensiteten mellom fylkene. Årsaken til dette er at vi ut fra undersøkelsens oppgaver vanskelig kan påvise noen signifikant variasjon fylkene imellom, selv ikke på et aggregert nivå (uten næringsspesifisering). Arealkoeffisientene for fylkene varierer mellom 47 og 58 m² pr. sysselsatt. Heller ikke årsverksoppgavene etter fylke viser store variasjoner (0,77 - 0,88 årsverk pr. sysselsatt) med unntak av Oslo, som har fått beregnet 0,94 årsverk pr. sysselsatt.

Det er ikke beregnet standardavvik på anslagene for totalt gulvareal. Standardavviket må imidlertid antas å være betydelig. I tillegg til den usikkerheten som hefter ved de estimerte arealkoeffisienter i denne undersøkelsen, har vi usikkerheten som knytter seg til sysselsettingsoppgavene og selve oppblåsningsmetoden.

Andre totaltall, f.eks. samlet energiforbruk i tjenesteytende næringer, er beregnet ved å multiplisere gulvarealet med de relevante arealintensiteter.

TABELL 6. GULVAREAL OG ÅRSVERK, ETTER NÆRING

NÆRINGSGRUPPE	RESULTATER FRA UNDERSØKELSEN							
	AN- TALL EN- HETER	NETTO GULV- AREAL PR. ENHET	NETTO GULV- AREAL PR. SYS- SEL- SATT	OPP-	NETTO GULV- AREAL PR. ÅRS- VERK	ÅRS- VERK PR. SYS- SEL- SATT	SYS- SEL- 1984 AKU	ÅRS- VERK NASJO- NAL- REGN- SKAPET 1984
				VAR- MET AREAL PR. SYS- SEL- SATT				
I ALT	4131	2099	51	47	62	0.83	1180	968
6 VAREHANDEL, HOTELL- OG RESTAURANTDR.	1420	1631	67	60	80	0.84	325	270
61 ENGRUS- OG AGENTURHANDEL ..	401	2624	79	66	84	0.93	96	230
62 DETALJHANDEL	890	931	59	54	76	0.78	185	
63 HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT	129	3372	62	60	81	0.76	45	40
7 TRANSPORT, LAGRING, POST OG TELEKOM.	259	1177	24	20	29	0.83	86	83
71 TRANSPORT OG LAGRING, HJELPETJENESTER	99	1046	29	19	36	0.81	38 ¹	36
72 POST OG TELEKOMMUNIKASJONER	160	1258	23	21	27	0.83	48	47
8 BANK- OG FINANSIERINGS- VIRKSOMHET, FORSIKRINGS- VIRKSOMHET OG FORRETNINGS- MESSIG TJENESTEYTING	429	1296	33	31	38	0.86	119	103
81 BANK- OG FINANSIERINGS- VIRKSOMHET	153	1470	32	31	36	0.89	45	33
82 FORSIKRINGSVIRKSOMHET	42	2322	36	30	40	0.90	12	12
83 FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING	234	998	33	32	40	0.82	61	58
9 OFFENTLIG, SOSIAL OG PRIVAT TJENESTEYTING	2023	2721	52	49	63	0.82	650	512
91 OFFENTLIG ADMINISTRASJON, FORSVAR, POLITI OG RETTSVESEN	411	1346	30	29	35	0.86	112	132
92 RENOVASJON OG RENGJØRING ..	39	235	7	6	14	0.51	17	11
93 UNDERVISNING, HELSE OG ANDRE SOSIALTJENESTER	1356	3435	58	55	71	0.82	438	313
931 UNDERVISNING	556	3924	89	85	100	0.89	163	113
932 FORSKNING								
933 HELSE- OG VETERINÆR- TJENESTER								
934 SOSIALE TJENESTER OG VELFERDSARBEID	262	701	26	24	41	0.62	75	48
935 INTERESSEORGANISASJONER ...	54	1128	60	51	67	0.90	18	20
939 IDEOLOGISKE OG KULTURELLE ORG.								
94 KULTURELL TJENESTEYTING, UNDERHOLDNING OG SPORT	57	2378	65	60	79	0.82	27	16
95 PERSONLIG TJENESTEYTING ...	160	867	42	39	45	0.92	56	41

¹ EGNE ANSLAG.

5. RESULTATER

5.1. Bygningsmassen5.1.1. Areal etter alder og takhøyde

På skjemaet til undersøkelsen ble det spurt om enhetens netto gulvareal i alt fordelt på byggeår, oppvarmet areal og areal i kjøle-/fryserom.

Det ble ikke gitt noen definisjon av netto gulvareal verken på skjema eller i rettledning. På spørsmål fra oppgavegiverne har vi definert netto gulvareal som arealet målt innenfor yttervegger inkludert korridorer, trappeoppganger etc. Kjeller og loft er inkludert der lokalene brukes til lager eller er i bruk på annen måte. Lokaler nyttet til boligformål er holdt utenfor.

Oppvarmet areal ble heller ikke definert på skjema eller i rettledning, slik at oppgavegiverne selv har bestemt hva som skal forstås med oppvarmet areal. Uoppvarmede lokaler er stort sett lagerlokaler, men omfatter også lokaler som ikke er i daglig bruk eller av andre grunner er uoppvarmet. I tabeller der arealer i kjøle-/fryserom ikke er spesifisert særskilt er disse arealene inkludert i oppvarmet areal.

TABELL 7. NETTO GULVAREAL I UTVALGET I ALT, ETTER BYGGEÅR. OPPVARMET AREAL OG AREAL I KJØLE-/FRYSEROM

	I ALT		EGNE	LEIDE
	M ²	PROSENT	LOKALER M ²	LOKALER M ²
NETTO GULVAREAL I ALT	8670911	100	7695340	975571
BYGGET FØR 1955	1823749	21	1559062	264687
BYGGET 1955-1981	5982183	69	5360591	621592
BYGGET ETTER 1981	864979	10	775687	89292
NETTO OPPVARMET AREAL I ALT ..	7953016	92	7069551	883465
NETTO AREAL I KJØLE-/FRYSEROM	89655	1	81875	7780

Utvalget omfatter i alt 8,7 millioner m² gulvflate. 92 prosent av denne gulvflaten er oppvarmet og 1 prosent er areal i kjøle-/fryserom. I Energiundersøkelsen 1977 utgjorde oppvarmet gulvflate 86 prosent av gulvflate i alt. Forskjellen i andelen i de to undersøkelsene forklares langt på vei av at næringer med lav andel (engroshandel og lagring) utgjør en større andel av utvalget i 1977 enn i 1984.

I engroshandel utgjør oppvarmet areal 79 prosent av totalt areal mens tilsvarende andel for transport og lagring er 67 prosent. Kjøle-/fryserom finner vi ikke uventet hovedsakelig i varehandel og hotell- og restaurantnæringen. I engroshandel utgjør kjøle-/fryserom i alt 5 prosent av netto gulvareal i alt, mens andelen er 2 prosent i detaljhandel og hotell- og restaurantdrift.

Den alt overveiende delen av gulvarealet er i egne lokaler. Kun 11 prosent av arealet leies av andre. Aldersfordelingen viser at 69 prosent er bygget i perioden 1955-1981 og 10 prosent etter 1981.

TABELL 8. NETTO GULVAREAL I UTVALGET I ALT, ETTER BYGGEÅR. FYLKE

FYLKE	ANTALL ENHETER	AREAL I ALT	BYGGEÅR		
			FØR 1955	1955- 1981	ETTER 1981
	STK.	M ²	PROSENT		
HELE LANDET	4131	8670911	21	69	10
ØSTFOLD	179	404021	18	75	7
AKERSHUS	276	726938	19	68	13
OSLO	281	909379	40	56	4
HEDMARK	218	459349	15	70	15
OPPLAND	208	429724	19	69	12
BUSKERUD	175	361593	20	72	8
VESTFOLD	169	320984	20	68	12
TELEMARK	253	369942	19	74	8
AUST-AGDER	151	224289	24	66	10
VEST-AGDER	170	342920	17	77	6
ROGALAND	296	652513	15	75	10
HORDALAND	322	758263	27	61	11
SOGN OG FJORDANE	157	207851	10	82	8
MØRE OG ROMSDAL	198	301652	19	68	13
SØR-TRØNDELAG	237	684430	25	66	9
NORD-TRØNDELAG	193	293242	17	67	16
NORDLAND	270	446670	18	66	16
TROMS	265	559637	11	83	7
FINNMARK	113	217514	16	75	9

Av fylkene skiller Oslo seg ut med en stor andel (40 prosent) bygget før 1955, og en lav andel (5 prosent) bygget etter 1981. Også Bergen og Trondheim har en eldre bygningsmasse enn gjennomsnittet for landet, med henholdsvis 31 prosent og 28 prosent bygget før 1955. Stavanger er unntaket blant de største byene, med en aldersfordeling lik landsgjennomsnittet. For de mellomstore byene viser undersøkelsen et mer variert bilde, men datamaterialet er for spinkelt til å si noe om enkeltbyer. Fordelingen etter alder og næring (se tabell 37 i tabellvedlegget) viser et mer ensartet bilde, og det er rimelig å anta at det faktisk er små forskjeller i aldersfordelingen næringsområdene imellom. Næringsområde 95 Personlig tjenesteyting har svært få gamle (9 prosent bygget før 1955) og svært få nye (9 prosent bygget etter 1981) bygninger. At dette faktisk skulle være tilfelle for hele populasjonen er lite trolig. Resultatet kan godt skyldes tilfeldigheter, men det er også mulig vi her har en viss grad av systematisk feilregistrering. Dersom oppgavegiveren ikke kjenner bygningens faktiske alder kan det være lett å velge det midtre alternativet.

Fordelingen etter alder og størrelse målt ved sysselsettingen (tabell 38 i vedlegget) viser heller ingen store variasjoner. Materialet kan imidlertid tyde på at de minste enhetene overveiende er i noe eldre bygg. 35 prosent av arealet i enheter med under 5 sysselsatte er oppgitt å være i bygg fra før 1955.

TABELL 9. NETTO GULVAREAL I UTVALGET, ETTER TAKHØYDE. NÆRING

NÆRING	ANTALL ENHETER	AREAL I ALT	TAKHØYDE			GJEN- NOM- SNITT
			UNDER 3 M	3 - 5 METER	OVER 5 M	
			STK.	M ²	PROSENT	
I ALT ¹	3682	7723217	46	46	9	3.29
61 ENGROS- OG AGENTURHANDEL ...	341	917884	14	42	44	5.14
62 DETALJHANDEL	772	714412	33	60	7	3.34
63 HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT .	118	397092	73	23	5	2.68
71 TRANSPORT, HJELPEVIRKS.	85	85422	37	44	20	3.47
72 POST OG TELEKOMMUNIKASJONER	149	187214	36	64	-	3.12
81 BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS.	139	196826	59	41	-	2.79
82 FORSIKRINGSVIRKSOMHET	39	93342	48	52	-	2.89
83 FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING .	207	200524	57	22	21	3.40
91 OFFENTLIG ADMINISTRASJON ...	374	513733	73	25	2	2.88
92 RENOVASJON OG RENGJØRING ...	36	9013	66	31	3	2.69
93 UNDERVISNING OG HELSETJ. ...	1232	4142243	50	49	1	2.97
94 KULTURELL TJENESTEYTING	52	139579	25	60	14	3.37
95 PERSONLIG TJENESTEYTING	138	125933	9	62	29	4.42

¹ OMFATTER KUN ENHETER MED OPPGITT TAKHØYDE.

Tabell 9 viser gulvarealets fordeling etter næring og takhøyde. Gjennomsnittlig takhøyde er 3,29 meter. 9 prosent av gulvarealet finner vi i lokaler med mer enn 5 meter takhøyde. Ikke uventet er det næringsområde 61 Engros- og agenturhandel som særlig har lokaler med stor takhøyde. Nær halvparten av arealet i denne næringen har takhøyde på over 5 meter. Det resterende arealet fordeler seg med like deler på takhøyde under 3 meter og takhøyde på 3-5 meter. Forskjellen mellom næringsområdene er betydelig. Den største andel av arealet i lokaler med under 3 meter takhøyde finner vi i næring 63 Hotell- og restaurantdrift og i næring 91 Offentlig administrasjon med 73 prosent.

I et eget spørsmål på skjemaet ble det spurt etter lokalenes anvendelse og brukstimer pr. døgn på hverdager og på lørdag/søndag. Resultatene er gitt i tabell 10. Opplysningene om lokalenes anvendelse vil ikke bli benyttet i denne rapporten. Vi mener at opplysningene vi har om næringsklassifisering gir en bedre bestemmelse av virksomheten som drives i enheten. Brukstiden i døgnet er imidlertid en viktig variabel for analyser av energiforbruket. Helseinstitusjon skiller seg ut med særlig høy gjennomsnittlig brukstid, 19 timer på hverdager og 17 timer på lørdag/søndag. Brukstid etter næring er vist i tabell 24.

TABELL 10. LOKALENES ANVENDELSE. OPPVARMET AREAL OG GJENNOMSNIITTLIG ANTALL BRUKSTIMER PR. DØGN

LOKALENES ANVENDELSE	OPPVARMET AREAL		BRUKSTIMER PR. DØGN	
	M ²	PROSENT	HVERDAGER	LØRDAG/SØNDAG
			TIMER	
I ALT	7953016	100	13	8
KONTOR	1523009	19	9	2
FORRETNING	679319	9	10	5
UNDERVISNING	1569312	20	9	1
HELSEINSTITUSJON	1968262	25	19	17
DAGINSTITUSJON	43883	1	9	2
IDRETT	122993	2	10	3
LAGER	827203	10	11	4
UDISPONERT	30763	0	10	1
ANNET	1188272	15	12	6

5.1.2. Beregnet totalt gulvareal

Ved hjelp av arealintensiteter (areal pr. årsverk) fra Energiundersøkelsen 1977 og årsverksoppgaver fra Nasjonalregnskapet 1978 har Birkeland, Ljones og Kristoffersen tidligere beregnet totalt gulvareal i tjenesteytende næringer for 1978. Deres beregninger har til nå dannet basis i de fleste analyser som har omfattet gulvarealet i tjenesteyting. Beregningene er gjengitt i tabell 11. Birkeland mfl. har gjort til dels betydelige korreksjoner i de tallene som framkom gjennom multiplisering av årsverksoppgaver fra Nasjonalregnskapet og arealintensiteter fra Energiundersøkelsen 1977, uten at det er gitt noen begrunnelse for disse korreksjonene. Den største korreksjonen gjelder næringsgruppen Undervisning og forskning. Energiundersøkelsen 1977 omfattet kun privat tjenesteyting og arealintensiteten fra denne for Undervisning og forskning er nok lite representativ og alt for lav. F.eks. viser Byggearealstatistikken at nybygget bruksareal innen Undervisning og forskning var på 7 millioner m² fra 1961 til 1977, mens en direkte oppblåsing av arealintensiteter fra 1977-undersøkelsen med Nasjonalregnskapets årsverksoppgaver gir et anslag for samlet areal på 5,7 mill. m². Anslaget til Birkeland mfl. på 11 millioner m² i Undervisning og forskning i 1978 synes heller å være for lavt enn for høyt.

Tabell 11 gir anslag på gulvarealet i 1984 basert på arealintensiteter fra denne undersøkelsen og årsverksoppgaver fra Nasjonalregnskapet for 1984. Gitt at anslagene i tabell 11 er rimelige både for 1978 og 1984 får vi en økning i gulvarealet på over 27 prosent, fra 46 millioner m² til 58,5 millioner m². Økningen på 12,5 millioner m² er større enn tilveksten av nytt areal som var på om lag 11 millioner m² samlet for årene 1978 til og med 1983 ifølge Byggearealstatistikken.

For de fleste av næringsgruppene som var likt representert både i 1977- og 1984-undersøkelsen er det en betydelig økning i registrert areal pr. årsverk (f.eks. 29 prosent i varehandel og over 50 prosent i bank, forsikring og forretningsmessig tjenesteyting). Sysselsettingsveksten i tjenesteytende næringer var på 16 prosent fra 1978 til 1984.

En vekst i gulvarealet på nesten 1,5 millioner m² mer enn nybyggingen virker imidlertid ikke sannsynlig. Omdisponering fra bolig og industri til tjenesteyting kan gi en noe høyere vekst i gulvarealet enn tilveksten gjennom nybygging, men samtidig foregår det også en viss sanering. Vi vil tro at avgangen gjennom sanering er større enn tilveksten gjennom omdisponering. Vår konklusjon er at arealintensitetene i 1977-undersøkelsen og Energiundersøkelsen 1985 ikke er direkte sammenlignbare, og at beregninger av totalarealet basert på disse intensitetene ikke avspeiler den faktiske utviklingen i perioden 1977 til 1984.

Tabell 12 viser anslag for gulvareal og oppvarmet areal basert på årsverksoppgaver fra Nasjonalregnskapet og sysselsettingsoppgaver fra AKU. Forsvaret er ikke med i oppgavene innhentet til Energiundersøkelsen 1985. I ENØK-meldingen er det anslått at Forsvaret i alt disponerer 3,9 millioner m². Hvor mye av dette som kan være oppvarmet er usikkert, men på grunn av et ikke ubetydelig innslag av ulike lagerbygg etc. har vi skjønsmessig anslått at 75 prosent av totalarealet er oppvarmet.

Tabell 11. Beregnet netto gulvareal i alt. 1978 og 1984

Næringsgruppe	Årsverk nasjonal- regnskap		Areal pr. årsverk		Beregnet gulvareal		
	1978	1984	1977	1984	1978 ¹		1984 ²
					I	II	
	1 000		m ²		1 000 m ²		
I alt	825.1	968.0	..	62	46013	37590	58500
61, 62 Varehandel	195.6	229.8	62	80	12200	12100	18400
63 Hotell- og restaurant- drift	35.1	39.9	83	81	2600	2900	3200
71 Transport, hjelpe- tjenester	32.6	36.3	35	36	3700	1150	1300
72 Post og telekommuni- kasjoner	41.2	47.0	..	27	1000	1000	1250
81 Bank- og finansierings- virksomhet	26.3	32.7	24	36	700	600	1200
82 Forsikringsvirksomhet	10.4	11.8	21	40	200	200	500
83 Forretningsm. tj.yting	44.7	58.1	23	40	800	100	2300
91 Offentlig adm.	118.2	131.7	..	35	3200	3200	4600
92 Renovasjon og ren- gjøring	9.0	10.8	4	14	600	40	150
931, Undervisning og 932 forskningsvirksomhet .	101.3	113.3	56	100	10913	5700	11350
933 Helse- og veterinær- tj.	141.5	132.0	49	60	5300	6900	7900
934 Sosiale tjenester etc. }							
935, Interesseorg., 939 ideologiske og kult. organisasjoner	17.1	19.8	29	67	200	500	1300
94 Kulturell tjenesteyt.	14.3	16.3	49	79	700	700	1300
95 Personlig tjenesteyt.	37.8	40.5	43	45	2600	1600	1800

¹ Kolonne I gir anslagene til Birkeland, Ljones og Kristoffersen, mens kolonne II gir resultatet av en direkte multiplisering av årsverk og arealintensiteter fra Energiundersøkelsen 1977. ² Se tabell 12.

Beregningene basert på AKU gir noe høyere anslag enn beregningene basert på Nasjonalregnskapet. Hovedgrunnen til dette er at AKU har en større andel av sysselsettingen i Undervisning og forskning (som har meget høy arealintensitet) og en tilsvarende mindre andel av sysselsettingen i Offentlig administrasjon (som har en lav arealintensitet). Vi har valgt beregningene basert på AKU som de mest sannsynlige. Sammenholdt med Byggearealstatistikken gir de et rimelig nivå på areal i Undervisning og forskning. Som vi skal komme tilbake til i kapittel 5.4 om energiforbruket, gir beregnet oppvarmet areal basert på AKU multiplisert med spesifikt energiforbruk (energiforbruk/arealenhet) fra denne undersøkelsen anslag for energiforbruket i tjenesteyting som rimer godt med oppgavene i energistatistikken. Men som drøftelsen ovenfor skulle illustrere, er vårt valg et valg blant flere ulike alternativer. Det bør nevnes at det i ENØK-meldingen (St.m. 37 84/85) er referert anslag fra NTNFs Bygge- og anleggstekniske komité på 65,4 millioner m² gulvflate i yrkesbygg utenom industri i 1980. Dette er etter vår mening et for høyt anslag. En annen indikasjon på dette er at det tilhørende energiforbruket i yrkesbygg i tjenesteyting i 1980 er anslått til 74 PJ, noe som er betydelig høyere enn det forbruket som er registrert i energistatistikken.

Tabell 12. Beregnet netto gulvareal i alt og oppvarmet areal. 1984. M²

Næringsgruppe	Beregnet fra årsverk i Nasjonalregnskapet		Beregnet fra sysselsatte i AKU	
	Netto gulv- areal	Opp- varm. areal	Netto gulv- areal	Opp- varm. areal
I alt	60650 ¹	54730	64370	58100
61,62 Varehandel	18400	16000	19400	16900
63 Hotell- og restaurantdrift	3200	3100	2800	2700
71 Transport, hjelpetjenester	1250	800	1100	700
72 Post og telekommunikasjoner ...	1250	1150	1100	1000
81 Bank- og finansieringsv.	1200	1150	1450	1400
82 Forsikringsvirksomhet	500	400	450	350
83 Forretningsm. tj.yting	2300	2250	2000	1950
91 Offentlig administrasjon	2900	2800	2000	1950
Forsvaret	3900	2900	3900	2900
92 Renovasjon og rengjøring	150	130	120	100
931, Undervisning og				
932 forskningsvirksomhet	11350	10800	14500	13850
933 Helse- og veterinærtj.	7900	7450	8750	8200
934 Sosiale tjenester etc.	1950	1800	1950	1800
935, Interesseorganisasjoner og				
939 ideologiske og kult. org.	1300	1100	1100	900
94 Kulturell tjenesteyting	1300	1200	1750	1600
95 Personlig tjenesteyting	1800	1700	2000	1750

¹ Dette anslaget er høyere enn tilsvarende i tabell 11 pga. særskilt anslag for Forsvarets bygningsareal.

64,4 millioner m² gulvareal og 58,1 millioner m² oppvarmet areal gir henholdsvis 15,5 og 14,0 m² pr. innbygger. Schipper, Meyers og Ketoff (1986) har samlet energidata for tjenesteytende sektorer i utvalgte OECD-land. De fant at i de fleste land de hadde data for, lå arealet pr. innbygger på mellom 15 og 17 m². Tilsvarende fant de at gulvarealet pr. ansatt lå på mellom 40-50 m². Disse anslagene gjelder årene 1981-82, og rimer godt med resultatene fra denne undersøkelsen. Mens tidligere anslag for gulvarealet basert på 1977-undersøkelsen tydet på at Norge hadde mindre tjenesteytende gulvareal pr. innbygger enn enkelte andre OECD-land, gir denne undersøkelsen resultater som stemmer bedre overens med land det er "naturlig å sammenligne seg med". Det er heller ikke lett å finne en rimelig forklaring på at Norge skulle ha vesentlig lavere gulvareal i tjenesteytende næringer sammenlignet med land som Sverige, Danmark, Tyskland og Canada, selv om f.eks. Sverige og Danmark har noe flere sysselsatte i tjenesteyting pr. innbygger enn Norge (0,29 i Sverige og Danmark mot 0,26 i Norge). Vi ligger imidlertid også etter de nye beregningene klart "etter" Sverige, som ifølge Schipper mfl. har 16,1 m² oppvarmet gulvareal pr. innbygger.

5.2. Oppvarmingssystem

Tabell 13 viser gulvarealets fordeling etter oppvarmingssystem. Som det framgår av tabell 15 varierer fordelingen av oppvarmingssystem mye etter størrelsen på enheten. Vi har derfor valgt å presentere veide tall. Oppgavegiverne ble bedt om å krysse av for alle de oppvarmingskilder som fantes i lokalene og om å krysse av kun ett av disse som det viktigste. Noen få krysset av for både sentralvarme basert på elektrisitet og sentralvarme basert på olje som det viktigste. Disse er fordelt på hvert av alternativene etter hvilken energibærer som bidrog mest til forbruket.

Direkte elektrisk oppvarming omfatter fastmonterte og frittstående elektriske ovner, samt varmekabler og plater i gulv og tak. 65 prosent av gulvarealet har direkte elektrisk oppvarming installert, mens 36 prosent har dette som den viktigste oppvarmingskilden. For den siste gruppen utgjør elektrisitet mer enn 90 prosent samlet tilført energi.

69 prosent av gulvarealet har en eller annen form for sentralvarme installert og 60 prosent av gulvarealet har dette som den viktigste oppvarmingskilden. Sentralvarmeanlegg omfatter både anlegg der varmt vann distribueres i bygningen og anlegg der oppvarmet luft sirkulerer. I det siste tilfellet fungerer anlegget både som oppvarmingssystem og som ventilasjonsanlegg. 570 enheter, eller vel en fjerdedel av alle sentralvarmeanleggene, har både oljekjel og elektrokjel installert.

Ovn for olje eller parafin spiller en ubetydelig rolle som oppvarmingssystem i tjenesteytende næringer. Kun 6 prosent av enhetene, med 5 prosent av oppvarmet areal, oppgir varmegjenvinning som oppvarmingssystem. Denne andelen er for lav. Dette kan vi se av opplysningene gitt under spørsmålet om ventilasjonsanlegg (se tabell 18) der nesten 30 prosent oppgir at de har ventilasjonsanlegg med varmegjenvinner. De 6 prosentene som har ført opp varmegjenvinning som installert oppvarmingssystem er stort sett butikker som har varmegjenvinner tilknyttet kjøledisker etc. Hva som skjuler seg bak annen oppvarming er noe usikkert. Et visst innslag av vedovner er det også i tjenesteyting, og 18 enheter har under energiforbruk oppgitt noe ved. Andelen som har en eller flere vedovner installert er nok større. Noen enheter har oppgitt forbruk av damp. Stort sett er dette bygninger som får levert varme fra en bedriftsintern varmesentral, og de fleste av disse enhetene har fått forbruket klassifisert som fjernvarme.

TABELL 13. INSTALLERT OPPVARMINGSSYSTEM OG VIKTIGSTE OPPVARMINGSKILDE. PROSENT AV OPPVARMET GULVFLATE. VEIDE TALL

OPPVARMINGSSYSTEM	INSTALLERT OPPVARMINGSSYSTEM	VIKTIGSTE OPPVARMINGSSYSTEM
DIREKTE ELEKTRISK	65	36
SENTRALVARME BASERT PÅ OLJE	55	30
SENTRALVARME BASERT PÅ ELEKTRISITET	39	28
SENTRALVARME BASERT PÅ FAST BRENSSEL	1	0
SENTRALVARME BASERT FJERNVARME	3	2
OVN FOR OLJE ELLER PARAFIN	3	1
VARMEGJENVINNING	6	2
ANNEN OPPVARMING	5	1

Kombinasjonsmulighetene er et særtrekk ved det norske oppvarmingssystemet, både i husholdningssektoren og for tjenesteyting. Som det framgår av tabell 14 har 59 prosent av gulvarealet kombinasjonsmuligheter, og 17 prosent har 3 ulike system installert. Dette er imidlertid maksimumstall, og betyr ikke at alle de enhetene som er registrert med to eller flere oppvarmingalternativ, kan dekke hele sitt oppvarmingsbehov fra hvert av alternativene alene. For mange enheter vil det ene alternativet ha karakter som tilleggsoppvarming. Særlig gjelder nok dette for direkte elektrisk oppvarming installert i tillegg til annen oppvarmingskilde. I enkelte tilfelle kan det også være slik at systemene dekker hver sin del av bygningen, slik at det i realiteten ikke er noen kombinasjonsmulighet til stede.

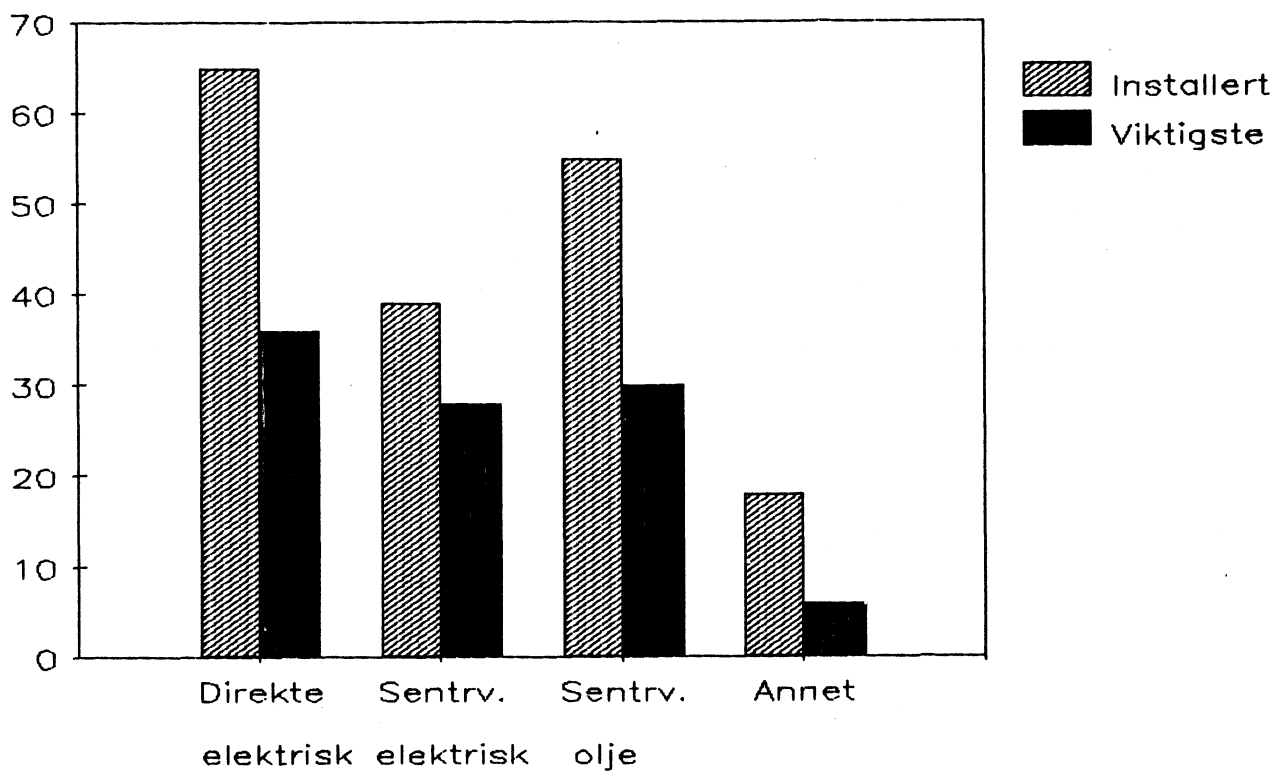
Tabell 15 viser at antallet kombinasjonsmuligheter systematisk øker med størrelsen. I de største enhetene med mer enn 250 sysselsatte, har 88 prosent av det oppvarmede gulvarealet to eller flere oppvarmingssystemer. Andelen som har direkte elektrisk oppvarming varierer lite mellom størrelsesgruppene. Det er først og fremst andelen som har sentralvarmeanlegg som øker med størrelsen, fra en andel på 44 prosent for de minste enhetene (under 5 sysselsatte), til 93 prosent for de største (mer enn 250 sysselsatte). Dess større enheter, dess vanligere er det også at sentralvarmeanlegget har både elektrokjel og oljekjel. Denne kombinasjonen finner vi bare hos 9 prosent av de minste enhetene, mens den er 66 prosent i de største. Tabeller som viser fordelingen av oppvarmingssystem etter fylke og næring er gitt i tabellvedlegget.

TABELL 14. KOMBINERTE OPPVARMINGSSYSTEMER. PROSENT AV OPPVARMET GULVFLATE. VEIDE TALL

OPPVARMINGSSYSTEM	
ETT SYSTEM	41
KUN DIREKTE ELEKTRISITET	23
KUN SENTRALVARME BASERT PÅ ELEKTRISITET	5
KUN SENTRALVARME BASERT PÅ OLJE	11
KUN FJERNVARME	1
KUN OPPVARMING IKKE NEVNT OVER	1
TO SYSTEMER	42
DIREKTE EL. OG SENTRALVARME	20
SENTRALVARME MED OLJEKJEL OG ELEKTROKJEL	13
ANDRE KOMBINASJONER	9
TRE ELLER FLERE SYSTEMER	17
DIREKTE EL. OG KOMBINERT SENTRALVARME	12
ANDRE KOMBINASJONER	5

Figur 1. Installert og viktigste oppvarmingssystem. Relativ fordeling

Prosent av oppvarmet gulvareal

TABELL 15. KOMBINERTE OPPVARMINGSSYSTEMER ETTER SYSSELSETTINGSGRUPPE. PROSENT AV OPPVARMET GULVFLATE¹. VEIDE TALL

SYSSELSETTINGSGRUPPE	ETT OPPVARMINGSSYSTEM			TO OPPV.- SYSTEMER	TRE OPPV.- SYSTEMER
	ELEKTRISK	OLJE	ANNET		
I ALT	27	11	2	43	18
- 4	46	16	2	32	4
5 - 24	38	13	3	40	6
25 - 49	29	12	2	43	14
50 - 99	27	9	1	41	22
100 - 249	15	10	1	54	22
250 -	6	5	1	42	46

¹ GJELDER BARE ENHETER SOM HAR OPPGITT SYSSELSETTING.

TABELL 16. INSTALLERT SENTRALVARME OG DIREKTE ELEKTRISK OPPVARMING, ETTER SYSSELSETTINGSGRUPPE. PROSENT AV OPPVARMET GULVFLATE¹. VEIDE TALL

SYSSELSETTINGSGRUPPE	SENTRAL- VARME	SENTRAL- VARME, OLJE OG EL.	DIREKTE ELEKTRI- SITET
- 4	44	9	69
5 - 24	51	5	75
25 - 49	68	23	70
50 - 99	70	30	64
100 - 249	87	47	55
250 -	93	66	62

¹ GJELDER BARE ENHETER SOM HAR OPPGITT SYSSELSETTING.

I Energiundersøkelsen 1977 ble det bare spurt om installert oppvarmingssystem, ikke om det viktigste. På grunn av spesielle forhold ble oven for olje eller parafin regnet som sentralvarme i 1977-undersøkelsen, og vi har derfor i tabell 17 foretatt en tilsvarende gruppering for denne undersøkelsen. Prosenttallene i tabell 17 er derfor ikke helt sammenlignbare med de som er gitt i de andre tabellene over oppvarmingssystem. Oven for olje spiller som vi så liten rolle i tjenesteyting, slik at dette ikke påvirker konklusjonene.

Fra 1977 til 1984 har andelen som har en eller annen form for elektrisk oppvarming installert økt fra 62 til vel 85 prosent, mens andelen som kun har elektrisk oppvarming er omtrent den samme de to årene. Det har heller ikke vært noen store endringer i andelen som har sentralvarme installert, mens andelen som kun har sentralvarme basert på olje er redusert fra 20 til 11 prosent. I 1984 har vi imidlertid 5 prosent som kun har sentralvarme basert på elektrisitet, et alternativ som knapt var aktuelt i 1977. Fra 1977 til 1984 har vi altså fått en klar økning i andelen som har en eller annen form for elektrisk oppvarming. Først og fremst gjennom større andel med direkte elektrisk oppvarming, men vi ser også en økt andel av elektrokjeler i sentralvarmeanleggene. Andelen som har olje installert synes altså ikke å være vesentlig redusert slik at resultatet er en markant økning i andelen med kombinasjonsmuligheter.

TABELL 17. OPPVARMINGSSYSTEM 1977 OG 1984. PROSENT AV OPPVARMET GULVFLATE. VEIDE TALL

NØRING	ÅR	ELEKTRISK		SENTRALVARME	
		ELEKTRISK INNST. (DIR.ELLER SENTRALV.)	KUN DIREKTE ELEK- TRISK	SENTRAL- VARME INN- STALLERT	KUN OLJEBASERT SENTRAL- VARME
I ALT	1977	62	24	68	20
	1984	85	23	71	11
	ENDRING 1977-1984	+23	-1	+3	-9
6 VAREHANDEL, HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT	1977	61	26	65	19
	1984	83	23	69	10
	ENDRING 1977-1984	+22	-3	+4	-9
71 TRANSPORT OG LAGRING	1977	71	38	57	34
	1984	90	43	51	10
	ENDRING 1977-1984	+29	+5	-6	-24
8 BANK- OG FORSIKRINGS- VIRKSOMHET, FORRET- NINGSMESSIG TJ.YTING	1977	57	18	75	23
	1984	77	23	72	18
	ENDRING 1977-1984	+20	+5	-3	-5
9 OFFENTLIG, SOSIAL OG PRIVAT TJ.YTING	1977	65	16	75	24
	1984	87	24	72	11
	ENDRING 1977-1984	+22	+8	-3	-13

5.3. Ventilasjonssystem

I undersøkelsen ble det spurt om hva slags ventilasjonssystem som var installert, størrelsen på bygningsvolumet som ventileres normalt, anleggets driftstid og om ventilasjonssystemet var utstyrt med henholdsvis varmegjenvinner, befukter eller kjøleanlegg. Oppgavene over størrelsen på bygningsvolumet som ventileres normalt, var stort sett så mangelfullt utfyllt at vi har valgt ikke å presentere tabeller over dette. Generelt har nok spørsmålet om ventilasjonssystem vært vanskelig å besvare korrekt. Dette framgår av tabell 18 der vi har flere "rare" kombinasjoner.

TABELL 18. VENTILASJONSANLEGG ETTER TYPE

TYPE ANLEGG	ANLEGG I ALT		ANLEGG MED		
	STK.	PROSENT	VARMEGJENVINNER	BEFUKTER	KJØLEANLEGG
I ALT	4131	100	29	14	19
BALANSERT VENTILASJON .	1867	45	57	28	31
MEKANISK AVTREKK	565	14	5	3	9
NATURLIG VENTILASJON ..	1391	34	2	2	5
BALANSERT OG NATURLIG .	194	5	34	16	22
MEKANISK OG NATURLIG ..	114	3	4	4	18

Naturlig ventilasjon vil si at det ikke finnes noe mekanisk ventilasjonsanlegg, all ventilering skjer "naturlig" gjennom lufteluker og vinduer, dører etc. Varmegjenvinner, befukter og kjøling kan ikke være direkte tilknyttet et slikt ventilasjonsanlegg. Tabell 18 viser imidlertid at flere har oppgitt slike kombinasjoner. Selv om vi har et visst innslag av feilspesifisering, er dette stort sett enheter med varmegjenvinner installert uavhengig av ventilasjonsanlegget. Bl.a. finner vi i denne gruppen butikker som har varmegjenvinner tilknyttet kjøledisker. Det finnes også systemer for befuktning som fungerer uavhengig av et mekanisk ventilasjonsanlegg.

Tabell 18 viser fordeling av antall enheter, og ikke av ventilert gulvareal eller romvolum. Som vi ser har halvparten av enhetene balansert ventilasjon, dvs. ventilasjon med kontroll av både tilførsel og utsugning av luft. Andelen som har balansert ventilasjon øker med størrelsen, slik at mer enn halvparten av gulvarealet ventileres balansert.

Vel 30 prosent har kun naturlig ventilasjon. Dette er stort sett mindre enheter. Under naturlig ventilasjon har vi tatt med 239 enheter som ikke har besvart spørsmålet om ventilasjonssystem.

5.4. Energiforbruk

På skjemaet ble oppgavegiverne bedt om å rapportere forbruket av ulike energivarer for året 1984 i mengde og verdi. Følgende energivarer var spesifisert på skjemaet; elektrisitet i alt, tilfeldig kraft, fjernvarme, fyringsparafin, fyringsolje nr. 1 og nr. 2, fyringsolje nr. 3a og nr. 4a (tungdestillat) og tung fyringsolje. Annet brensel måtte spesifiseres særskilt, og kun verdien skulle oppgis. Det var 51 enheter som spesifiserte annet brensel, og verdien av dette forbruket er lite. Kull og koks har vi ikke registrert forbruk av. Verdien av vedforbruket er under en promille av totalverdien. Tre enheter har oppgitt forbruk av damp. Sannsynligvis kunne dette forbruket like gjerne ha vært klassifisert som fjernvarme. Annet forbruk omfatter noe forbruk av LPG, men er hovedsakelig forbruk vi ikke har klart å spesifisere.

Tabell 19. Forbruk av energi etter energibærer

Energibærer	Antall enheter med forbruk	Energiforbruk			
		Enhet	Mengde	Verdi	
	Stk.			Kr	Prosent
I alt	3516	.	.	612283	100
Elektrisitet i alt .	3390	1000kWh	1722709	461742	75
Av dette					
Tilfeldig kraft ...	200	"	199712	34490	.
Fjernvarme	32	"	16099	4851	1
Fyringsparafin	113	1000liter	1428	3454	1
Fyringsolje 1,2	1154	"	57715	128197	21
Fyringsolje 3a,4a ..	27	tonn	2396	5119	1
Tungolje	13	"	4317	7763	1
Ved	26	.	.	121	0
Damp	3	.	.	487	0
Annet/uspesifisert .	25	.	.	548	0

615 enheter har ikke gitt noen oppgaver over energiforbruket. Av de i alt 3 516 enhetene med energiforbruksoppgaver hadde 619 kun gitt verditall, mens 254 kun hadde oppgitt mengdeoppgaver. For disse enhetene har vi beregnet de manglende mengde- og verdioppgaver ved hjelp av gjennomsnittspriser fra de enhetene som hadde oppgitt både mengde og verdi. Tabell 20 gir veide gjennomsnittspriser etter energibærere og fylke. Som vekt er benyttet størrelsen på energiforbruket. Et uveid gjennomsnitt av verdi/mengde i hver enhet gir stort sett noe høyere tall. Dette betyr at de store enhetene oppnår noe lavere priser enn de små. Flertallet av enhetene som mangler mengde- eller verdioppgaver er mindre enheter, og vi har derfor benyttet uveide gjennomsnittspriser til beregning av manglende data. Tabell 20 gir også Elektrisitetsstatistikkens gjennomsnittspriser etter fylke for fastkraft i 1984. Det er en rimelig bra overensstemmelse mellom Elektrisitetsstatistikkens og denne undersøkelsens gjennomsnittspriser. Også prisene for de andre energivarene ligger stort sett på et rimelig nivå. Ved beregning av manglende oppgaver har vi benyttet fylkespriser for fastkraft, mens vi har benyttet landsgjennomsnitt for de andre energivarene.

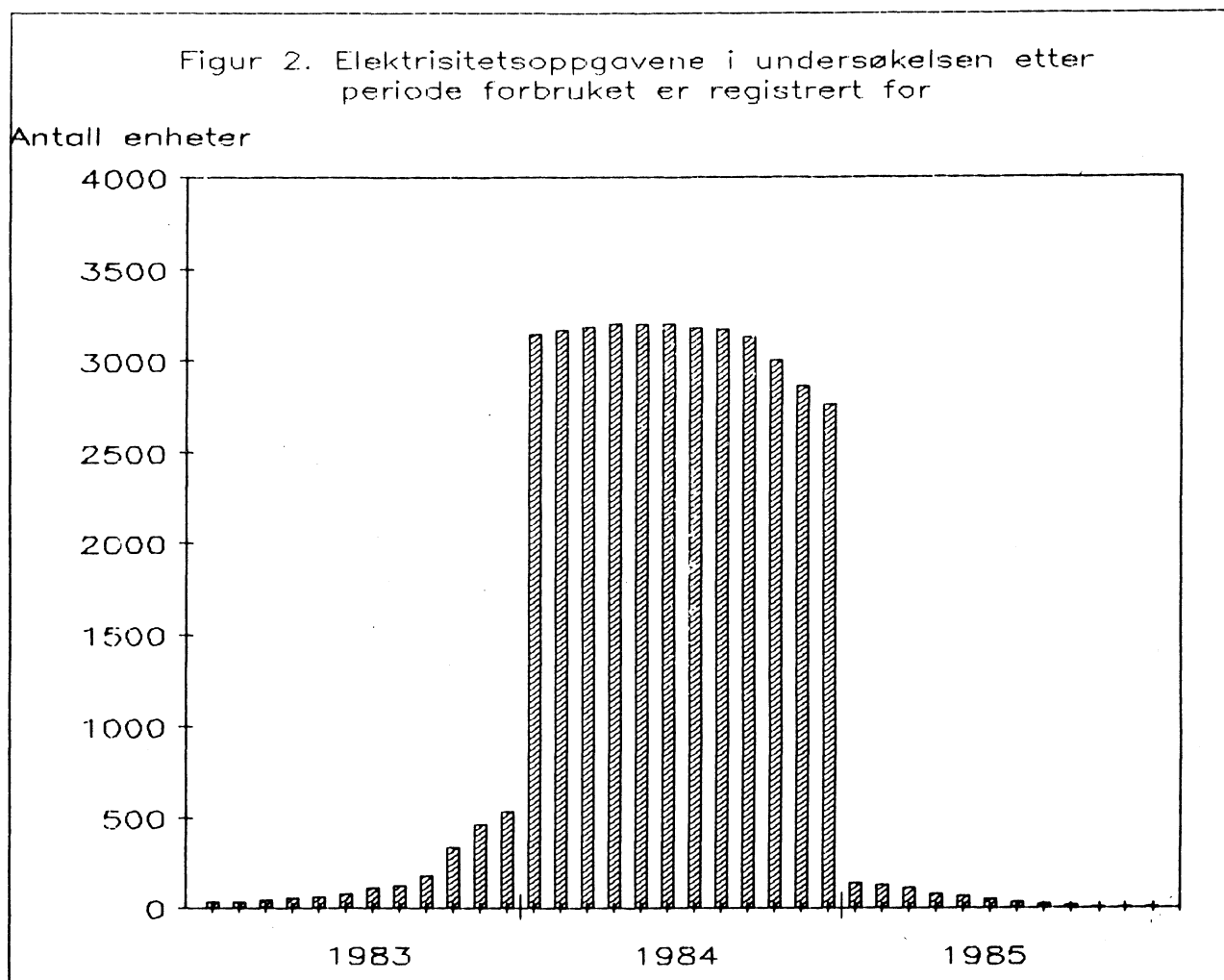
Mens elektrisitetsprisene som ventet varierer mye fra fylke til fylke er det mindre variasjoner i oljeprisene. Samtidig må det presiseres at det for alle varene bortsett fra elektrisk kraft og fyringsolje nr. 1 og nr. 2 er svært få observasjoner bak hvert fylkestall. Ved vurdering av fjernvarmeprisen må en ta i betraktning at flere av enhetene som er klassifisert her får varme fra store varmesentraler tilknyttet bedriften, og ikke fra fjernvarmeanlegg med kommersielt salg av fjernvarme til forbrukere.

Tabell 20. Enerprisener¹ etter energivare. Fylke

Fylke	El.stat. fast- kraft	Enhetspriser fra undersøkelsen						
		Fast- kraft	Tilf. kraft	Fjern- varme	Para- fin	Fyr.-	Fyr.-	Tung- olje
						olje	olje	
		Kr/kWh			Øre/liter	Kr/tonn		
I alt	0.28	0.28	0.17	0.30	2.42	2.22	2137	1798
Østfold	0.26	0.26	0.18	.	2.12	2.13	2076	2022
Akershus	0.26	0.27	0.10	0.30	2.46	2.27	1983	1818
Oslo	0.29	0.33	0.14	0.34	2.53	2.33	2078	.
Hedmark	0.30	0.29	0.20	0.22	2.45	2.27	2000	.
Oppland	0.27	0.27	0.19	.	2.35	2.21	1950	.
Buskerud	0.28	0.24	0.22	.	2.83	2.16	.	1898
Vestfold	0.26	0.25	0.20	.	2.33	2.20	.	1915
Telemark	0.25	0.23	0.18	.	2.64	2.14	.	.
Aust-Agder	0.22	0.25	0.18	.	2.51	2.25	.	.
Vest-Agder	0.26	0.23	0.14	.	2.64	2.08	.	.
Rogaland	0.25	0.26	0.15	.	2.85	2.28	.	1692
Hordaland	0.30	0.29	0.19	.	2.29	2.11	2409	.
Sogn og Fjordane	0.25	0.26	0.17	.	.	2.33	.	.
Møre og Romsdal	0.32	0.32	0.22	0.20	2.02	2.31	.	.
Sør-Trøndelag ..	0.37	0.33	0.19	0.25	2.33	2.40	2072	1785
Nord-Trøndelag .	0.29	0.29	0.15	0.27	2.60	2.27	.	1644
Nordland	0.29	0.27	0.20	.	2.20	2.19	.	2086
Troms	0.26	0.27	0.20	.	2.21	2.10	1886	.
Finmark	0.27	0.25	0.23	.	2.29	2.32	.	.

¹ Uten moms.

For de enheter som har oppgitt elektrisitetsforbruk for en annen periode enn 12 måneder, har vi justert forbruket ved å dividere med antall oppgitte måneder og multiplisere med 12. I prinsippet skulle vi ha korrigert for temperaturforholdene i de månedene forbruket er registrert sammenlignet med årsgjennomsnittet for 1984. Vi mener allikevel at feilen vi gjør ved ikke å foreta en slik korrigering er liten. Figur 2 gir et bilde av hvordan elektrisitetsoppgavene i undersøkelsen fordeler seg på måneder over årene 1983-1985. Som vi ser er kalenderåret 1984 helt dominerende. Oppgavene fordeler seg jamt over alle måneder i 1984, men med en viss forskyvning fra 4. kvartal 1984 til 4. kvartal 1983.

1984 var noe mildere enn normalt. For landet totalt gir SSBs temperaturkorrigeringsmodell en positiv korrigerings av fastkraftforbruket i alminnelig forsyning på ca. 2,5 prosent. 4. kvartal 1983 var noe mildere enn 4. kvartal 1984. Tabell 21 viser tallet på graddager i noen utvalgte byer for 1984 sammenlignet med normalen 1931-1960. Graddagstallet gir et uttrykk for differansen mellom utetemperaturen og en (antatt) inne-temperatur på 17 grader. Graddagene beregnes bare innenfor fyringssesongen. Fyringssesongen begynner når utetemperaturen passerer 11 grader om høsten og slutter når utetemperaturen blir 9 grader om våren.

Tabell 21. Tallet på graddager. 1984 og 30-års normal

	Normal 1930-1960	1984
Veiet gjennomsnitt hele landet	3680	3411
Oslo	3774	3522
Kristiansand S	3283	3157
Bergen	2882	2708
Trondheim	4003	3417
Tromsø	4801	4485

K i l d e: Meteorologisk institutt. (Gjennomsnitt beregnet av SSB.)

For å kunne analysere energiforbruket trenger vi et mål for samlet energiforbruk. Vi må derfor omregne forbruket av de enkelte energivarer fra deres vanlige måleenhet (kWh, liter, tonn) til en felles måleenhet. Som felles måleenhet vil vi stort sett bruke energinnholdet målt i joule. I de fleste tabeller og sammenhenger vil vi benytte energivarenes netto teoretiske brennverdi som mål på energinnholdet. Følgende brennverdier er benyttet:

1 liter parafin	- 33,7 MJ
1 liter fyringsolje nr. 1, nr. 2	- 35,5 MJ
1 tonn tungdestillat	- 42000 MJ
1 tonn tung fyringsolje	- 41900 MJ

1 kWh er pr. definisjon lik 3,6 MJ.

Anslag ut fra netto teoretiske brennverdier, som ofte betegnes tilført energi, tar ikke hensyn til at energibærerne har ulik bruksvirkningsgrad i ulik anvendelse.

Bruksvirkningsgrader viser hvor stor del av det teoretiske energinnholdet som faktisk kan utnyttes til det formålet vi ønsker å benytte energibæreren. For elektrisitet til oppvarming er det vanlig å anta en bruksvirkningsgrad på 100 prosent, mens bruksvirkningsgraden for olje er lavere, avhengig av effektiviteten på forbrenningsutstyret. For elektrisitet til andre formål enn direkte oppvarming er det ikke gitt at den faktiske bruksvirkningsgraden er 100 prosent. F.eks. kan et dataanlegg avgi overskuddsvarme som må fjernes med ekstra tilførsel av energi (kjøling).

Det er vanlig å beregne nyttiggjort energi ved å anta faste gjennomsnittlige bruksvirkningsgrader for de ulike energibærerne. På grunn av oppvarmingens sentrale plass i det norske energibildet har vi konvensjonelt antatt en bruksvirkningsgrad på 100 prosent for elektrisitet og på 75 prosent for oljeprodukter. Disse anslagene er i beste fall omtrentlige.

5.4.1. Spesifikt energiforbruk

En sentral variabel for å beskrive bygningers energiforbruk er spesifikt energiforbruk, dvs. energiforbruk pr. arealenhet. Vi vil i dette avsnittet se på hvordan denne variabelen forholder seg til andre variable i undersøkelsen. Følgende definisjoner av spesifikt energiforbruk vil bli benyttet:

$$E(TN) = \frac{\text{tilført energi målt i MJ}}{\text{netto gulvareal målt i m}^2}$$

$$E(TO) = \frac{\text{tilført energi målt i MJ}}{\text{oppvarmet gulvareal målt i m}^2}$$

$$E(NU) = \frac{\text{nyttiggjort energi målt i MJ}}{\text{oppvarmet gulvareal målt i m}^2}$$

Test 1 og Test 2 i vedlegg A er regresjonstester (F-tester) som tester sammenhengen mellom energiforbruk og en rekke andre variable fra undersøkelsen. Test 1 viser at det er en signifikant sammenheng mellom energiforbruk og følgende variable; netto gulvareal, sysselsetting, energipris, fylke, næring, oppvarmingssystem og spesielle energikrevende installasjoner. Når vi her og i det følgende sier at en variabel har signifikant forklaringskraft, mener vi at vi ikke får forkastet en hypotese om at variabelen har betydning i en test med 0,95 prosent testnivå. Korrelasjonskoeffisienten R^2 for Test 1 er på 0,89, noe som må sies å være bra. Størrelsen målt ved gulvarealet forklarer imidlertid alene det aller meste av variasjonen i energiforbruket. Samme testen med bare gulvarealet som forklaringsfaktor gir alene en R^2 på 0,84. I Test 2 har vi sett på sammenhengen mellom $E(TN)$ og de øvrige variablene som i Test 1. R^2 i Test 2 er 0,27, noe som viser at det er lite av variasjonen i spesifikt energiforbruk som kan forklares ved de variable vi har spesifisert i denne testen. Delvis skyldes nok dette at spesifikt energiforbruk varierer relativt lite mellom enhetene, slik at variasjoner som skyldes målefeil etc. får stor betydning i forhold til systematiske variasjoner. Delvis skyldes det også at det er andre variable knyttet til bruk og brukeratferd som har betydning, men som vi ikke har registrert i denne undersøkelsen.

Flere variable har signifikant forklaringskraft også ifølge Test 2, men energipris, næring og spesielle energikrevende installasjoner ser ut til å være de viktigste. Resultatene i testene må tolkes med en viss forsiktighet. Det er stor grad av innbyrdes sammenheng mellom de fleste av variablene, og om en variabel er signifikant i en test er ofte avhengig av hvilke andre variable som er tatt med.

5.4.1.1. Fylke

Fastlegging av nivå- og strukturforskjeller i energiforbruket mellom fylkene var et viktig formål med denne undersøkelsen. Det viser seg imidlertid at datamaterialet er for lite til å gi et detaljert bilde av forskjeller fylkene imellom.

Tabell 22 viser spesifikt energiforbruk etter fylke og landsdel. Tabellen viser et ikke uventet mønster; kystfylkene ligger noe lavere og Nord-Norge noe høyere enn gjennomsnittet. For noen fylker krever tabellen spesielle kommentarer. En næringsgruppe med særdeles høyt energiforbruk, næring 9520 Renseri- og vaskerivirksomhet, har sine 12 bedrifter svært skjevt fordelt på fylkene. Det høye energiforbruket i Buskerud kan langt på vei forklares med dette. Holder vi næring 9520 utenfor reduseres spesifikt energiforbruk for hele landet med 15 MJ til 1033, mens forbruket i Buskerud reduseres med 118 MJ til 1123. Også oljeforbrukets høye andel av energiforbruket i Buskerud kan forklares med vaskeri- og renseribedriftene i fylket.

At Finnmark får anslått et lavere spesifikt energiforbruk enn Nordland og Troms kan synes overraskende, men her må en ta i betraktning det relativt høye standardavviket. Resultatet for Finnmark domineres av noen store enheter som har fått beregnet et relativt lavt spesifikt energiforbruk. Flesteparten av enhetene i Finnmark har et vesentlig høyere spesifikt energiforbruk enn gjennomsnittet for fylket.

Selv om testene viser at fylkestilhørighet har en viss betydning for spesifikt energiforbruk, må vi være forsiktige med å trekke konklusjoner om forskjeller mellom enkeltfylker ut fra tabell 22. Standardavvikene antyder at vi bare for noen få fylker finner gjennomsnitt som med stor sannsynlighet (95 prosent) avviker fra landsgjennomsnittet. Aust-Agder ser ut til å ha et klart lavere spesifikt energiforbruk enn landsgjennomsnittet, mens Nordland og Troms har et klart høyere forbruk.

TABELL 22. ENERGIUTGIFT OG ENERGIFORBRUK. FYLKE

FYLKE	ANTALL ENHETER	ENERGI- UTGIFT	TILFØRT ENERGI			FJERN- VARME
			I ALT E(TN)	ELEKTRI- SITET	OLJE	
	STK.	KR/M ²	MJ/M ²	PROSENT		
HELE LANDET	3516	74 (1)	1048 (21)	72	28	1
ØSTLANDET	1465	73 (2)	1054 (30)	71	28	1
ØSTFOLD	157	69 (5)	1042 (85)	70	30	0
AKERSHUS	226	69 (4)	1036 (78)	71	28	1
OSLO	199	80 (5)	1081 (76)	65	33	2
HEDMARK	189	70 (4)	947 (59)	77	21	2
OPPLAND	182	77 (7)	1096 (103)	74	26	0
BUSKERUD	159	80 (5)	1241 (115)	58	41	1
VESTFOLD	149	65 (4)	974 (73)	78	22	0
TELEMARK	204	64 (3)	1010 (48)	90	10	0
SØR- OG VESTLANDET	1123	67 (2)	945 (32)	77	23	0
AUST-AGDER	127	59 (4)	860 (51)	83	17	0
VEST-AGDER	142	57 (4)	898 (58)	79	21	0
ROGALAND	259	66 (4)	977 (84)	81	19	0
HORDALAND	280	74 (4)	985 (56)	69	30	0
SOGN OG FJORDANE	131	69 (6)	988 (88)	84	16	0
MØRE OG ROMSDAL .	184	71 (5)	860 (73)	78	22	0
TRØNDELAG	360	87 (8)	1092 (90)	71	28	1
SØR-TRØNDELAG ...	195	91 (11)	1104 (122)	69	29	2
NORD-TRØNDELAG ..	165	76 (3)	1063 (85)	76	24	0
NORD-NORGE	568	84 (3)	1201 (56)	65	35	0
NORDLAND	232	86 (5)	1212 (73)	77	23	0
TROMS	235	85 (5)	1225 (98)	60	40	0
FINNMARK	101	76 (7)	1115 (105)	55	45	0

Heller ikke for energiforbrukets fordeling på energibærere finner vi klare variasjoner mellom fylkene. Et unntak er imidlertid Troms og Finnmark som i undersøkelsen har høyere oljeandel enn landet for øvrig. Vi har ikke funnet spesielle forhold ved de enhetene vi har registrert i denne undersøkelsen som kan forklare dette. Vi antar derfor at den høyere oljeandelen avspeiler den faktiske situasjonen i de to fylkene.

Et viktig formål med denne undersøkelsen er som nevnt å gi grunnlagsmateriale til regional energiplanlegging. Resultatene antyder at det er problematisk å bruke denne undersøkelsens fylkesgjennomsnitt som anslag på det faktiske spesifikke energiforbruket i hvert enkelt fylke. Til det er det for stor usikkerhet knyttet til de enkelte fylkesgjennomsnittene. Ut fra temperatur- og vindforhold og resultatene i undersøkelsen slik de er presentert i tabell 22, kan det imidlertid synes fornuftig å dele inn landet i fire regioner; Østlandet, Sør- og Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge. Gjennomsnittet fra hver av disse regionene kan være et rimelig anslag også på gjennomsnittet i hvert fylke innen regionen. Variasjonene innen hver av de fire regionene slik den kan utledes fra denne undersøkelsen, synes mer tilfeldige.

Det er av interesse å se variasjoner i spesifikt energiforbruk mellom regionene når vi tar hensyn til temperaturforskjeller. Antar vi at det er en lineær sammenheng mellom utetemperatur og energiforbruk til oppvarming, vil variabelen spesifikt energiforbruk pr. graddag kunne være en indikator på det temperaturkorrigerede forbruket. Antar vi videre at alle landsdeler har et energiforbruk til andre formål enn oppvarming på 400 MJ/m^2 (se tabell 29), får vi følgende verdier for den temperaturkorrigerede energiindikatoren: Østlandet og Sør-Vestlandet 0,19, Trøndelag 0,20 og Nord-Norge 0,18. (Graddagene er tatt fra tabell 21 slik at data for byene i denne tabellen er tatt som representative for hver sin landsdel. For Sør- og Vestlandet er graddagene beregnet som gjennomsnittet av Kristiansand S og Bergen.) For hele landet er indikatoren 0,19. Som vi ser er det små variasjoner i den temperaturkorrigerede indikatoren mellom landsdelene, slik at temperaturforskjeller ser ut til å kunne forklare mye av forskjellene i spesifikt energiforbruk. En nærmere drøfting av temperaturens betydning vil imidlertid kreve langt mer detaljerte temperaturdata og en bedre spesifisert temperaturkorrigeringsmodell.

Energiutgift pr. m^2 er i denne undersøkelsen anslått til 74 kr. Dette gir en enhetspris på 7 øre/MJ (25 øre/kWh). Oslo, Buskerud, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms er de fylkene som har de høyeste spesifikke energiutgiftene, 80 kr eller mer. Den høyeste energiutgiften har Sør-Trøndelag med 91 kr. Årsaken til dette er en kombinasjon av relativt høyt spesifikt energiforbruk og høy energipris.

Lavest energiutgift har Agderfylkene. Disse nyter godt av en kombinasjon av lavt spesifikt energiforbruk og lave energipriser.

5.4.1.2. Energipriser

Tabell 20 viser at elektrisitetsprisene varierer en god del mellom fylkene, mens det er mindre variasjoner for andre energivarer. Mellom de enkelte enheter er spredningen større enn for fylkesgjennomsnittene. Årsaken til disse prisvariasjonene er flere. For det første er det betydelige variasjoner i prisnivået på elektrisitet mellom ulike elektrisitetsverk, også innen samme fylke. En annen faktor som bidrar til variasjon i gjennomsnittsprisen er strukturen i tjenesteytingstariffene som stort sett består av et effektledd og et energiledd. Dette gir mulighet for ulik tilpasning til tariffstrukturen, noe som igjen fører til ulike gjennomsnittspriser. Ulik tilpasning kan skyldes forskjellig etterspørselsmønster (enheter med jamt forbruk over døgnet og/eller året vil oppnå

lavere gjennomsnittspriser enn enheter med store variasjoner), men det ser også ut til at mange enheter ikke har tilpasset seg optimalt til det gjeldende tariffsystem. Vi finner derfor enkelte enheter som kommer ut med en svært høy gjennomsnittlig elektrisitetspris.

Noe variasjon er det også i oljeprisene. Dels skyldes dette kvantumsrabatter, noe som bekreftes av at det stort sett er de største forbrukerne som oppnår de laveste prisene.

Test 1 og Test 2 bekrefter at energiprisen har betydning for en enhets energiforbruk. Ut fra økonomisk teori for en bedrifts tilpasning er ikke dette overraskende. Energiprisen kan antas å ha virkning på omfanget av bedriftens virksomhet (produksjonsvolumet) og på sammensetningen av innsatsfaktorene.

Den direkte priselastisiteten for energi gir uttrykk for energiprisens virkning på det samlede energiforbruket. Vi har estimert priselastisiteten ut fra følgende "enkle" etterspørselsfunksjon for energi:

$$\ln E = a + b \cdot \ln G + c \cdot \ln P + U$$

der vi har:

E = samlet energiforbruk

G = netto gulvareal

P = energipris (gjennomsnittspris)

U = stokastisk restledd

og der a, b, c er konstante koeffisienter.

Denne etterspørselsfunksjonen er mer motivert ut fra det data-materialet vi har til rådighet enn ut fra en teoretisk modell for tilpasningen til en typisk tjenesteytende bedrift. Funksjonen har den for oss gunstige egenskap at parameteren c pr. definisjon er priselastisiteten for energi. Denne priselastisiteten er konstant og uavhengig av nivået på de variable som inngår i funksjonen.

Vi har kun observasjon av gjennomsnittsprisen, mens økonomisk teori tilsier at det er marginalprisen som er den relevante prisvariabel. Samtidig forutsetter en etterspørselsfunksjon som spesifisert ovenfor at forbrukerne tar prisene som gitt ved tilpasningen. Tariffstrukturen i tjenesteyting innebærer som nevnt at både pris og elektrisitetsforbruk egentlig blir bestemt simultant. Det kan derfor være tvilsomt om det egentlig er den direkte priselastisiteten for energi som vi har estimert ved denne relasjonen.

Test 3 gir et parameterestimert for den direkte priselastisiteten på -0.49. Fortegnet er "riktig" (økt energipris fører isolert sett til lavere energietterspørsel) og tallverdien virker rimelig. I Energiundersøkelsen 1983 er den direkte priselastisiteten for energi i husholdninger estimert til -0.40 i et tilsvarende tverrsnittsmateriale.

Tilpasning av energiforbruket til en endring i relative prisforhold tar erfaringsmessig tid. Større endringer i energiforbruket kan være avhengig av investeringer som ikke kan gjennomføres over natten. Særlig gjelder dette overgang fra en energibærer til en annen, men også større endringer i det totale energiforbruket vil kunne være betinget av investeringer i nytt oppvarmingssystem, ventilasjonssystem eller ulike bygnings-tekniske tiltak.

En priselastisitet estimert ut fra et tverrsnittmateriale blir ofte tolket som et estimert for den langsiktige priselastisiteten. En forutsetning for dette er at prisvariasjonene i materialet er av strukturell karakter og har bestått over tid. Vi antar at dette langt på vei er tilfelle i vårt materiale, slik at enhetene ikke bare har tilpasset energiforbruket optimalt gitt oppvarmingsutstyr og andre tekniske betingelser, men også har foretatt de nødvendige investeringer for å tilpasse de tekniske installasjoner til de gjeldende prisforhold.

5.4.1.3. Næring

Hva slags næringsvirksomhet som drives i en bygning har betydning for energiforbruket pr. arealenhet. En næringsgruppe som skiller seg ut med særlig høyt energiforbruk er Personlig tjenesteyting. Årsaken er at denne næringen inneholder enheter med stort energiforbruk til andre formål enn oppvarming. Vi har tidligere nevnt Vaskeri- og renservirksomhet (næringsgruppe 9520), som har et spesifikt energiforbruk (E(TN)) på over 9000 MJ/m². I tillegg finner vi under Personlig tjenesteyting energikrevende virksomhet som frisørsalonger, billakkeringsverksteder og fotolaboratorier.

TABELL 23. ENERGIFORBRUK ETTER NÆRING

NÆRING	ANTALL ENHETER	TILFØRT ENERGI			
		I ALT E(TN)	ELEKTRI- SITET	OLJE	FJERN- VARME
		MJ/M ²	PROSENT		
I ALT	3516	1048 (21)	72	28	1
ENGROS- OG AGENTURHANDEL	321	754 (45)	70	29	1
DETALJHANDEL	742	1057 (43)	75	25	0
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT ...	114	1235 (79)	80	20	0
TRANSPORT OG LAGRING	78	960 (149)	79	21	0
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER ..	154	1057 (45)	85	15	0
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS. .	139	973 (62)	80	19	1
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	35	1013 (228)	65	34	0
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING ...	177	940 (91)	83	16	0
OFFENTLIG ADMINISTRASJON	356	969 (40)	73	26	0
RENOVASJON OG RENGJØRING	24	898 (205)	71	29	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	513	854 (29)	74	25	2
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER .	423	1318 (45)	70	30	0
SOSIALE TJENESTER	218	894 (54)	83	17	0
INTERESSE- OG IDEOL. ORG.	12	1056 (34)	46	54	0
KULTURELL TJENESTEYTING	74	808 (77)	81	19	0
PERSONLIG TJENESTEYTING	136	2484 (331)	33	67	0

Helsetjenester og veterinærtjenester skiller seg også ut med et høyere spesifikt energiforbruk enn gjennomsnittet. En forklaring på dette er at de største enhetene i denne næringsgruppen er somatiske helseinstitusjoner med tilnærmet døgkontinuerlig drift, slik at forbruket på kveldstid og til dels også om natten er relativt høyt. Flere av enhetene i denne næringsgruppen har dessuten interne vaskerier og andre spesielle energikrevende installasjoner. Vaskerivirksomhet er som vi så svært energikrevende.

Hotell- og restaurantdrift er en annen næringsgruppe med høyt energiforbruk. Her finner vi at gjennomsnittlig spesifikt energiforbruk er om lag det samme både i enheter klassifisert som hoteller og enheter klassifisert som restauranter. Både lang brukstid og stort energiforbruk til matlagning gir en rimelig forklaring på næringsgruppens energiforbruk.

TABELL 24. ENERGIFORBRUK OG BRUKSTIMER, ETTER NÆRING

NÆRING	ENERGIFORB. / OPPV. AREAL		BRUKSTIMER PR. DØGN	
	NYTTIGGJORT E(NO)	TILFØRT E(TO)	HVER- DAG	LØRDAG/ SØNDAG
	MJ/M ²			
I ALT	1051 (20)	1129 (22)	13	8
ENGROSHANDEL	828 (49)	892 (54)	8	1
DETALJHANDEL	1094 (47)	1166 (52)	9	4
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT ..	1216 (81)	1281 (85)	19	18
TRANSPORT OG LAGRING	1386 (223)	1465 (226)	10	4
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER .	1110 (47)	1154 (49)	12	7
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS.	968 (73)	1017 (69)	8	0
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	1047 (292)	1146 (353)	11	5
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING ..	917 (90)	957 (94)	10	3
OFFENTLIG ADMINISTRASJON	953 (36)	1020 (41)	10	3
RENOVASJON OG RENGJØRING	1134 (131)	1220 (160)	8	1
UNDERVISNING OG FORSKNING ...	837 (26)	892 (30)	9	1
HELSE- OG VETERINERTJENESTER	1295 (38)	1400 (45)	22	21
SOSIALE TJENESTER	911 (58)	952 (59)	15	10
INTERESSE- OG IDEOL. ORG. ...	1051 (40)	1215 (31)	4	2
KULTURELL TJENESTEYTING	862 (68)	905 (75)	8	5
PERSONLIG TJENESTEYTING	2225 (276)	2670 (359)	9	2

Næringsgrupper med lavt spesifikt energiforbruk er Engroshandel, Undervisning og forskning, Sosiale tjenester og Kulturell tjenesteyting. Disse næringsgruppene har lavere energiforbruk enn det vi finner i næringsgrupper med stort innslag av typiske kontorbygg som offentlig administrasjon, bank, forsikring og forretningsmessig tjenesteyting. Overraskende er det kanskje at Sosiale tjenester har så lavt spesifikt energiforbruk, særlig tatt i betraktning den relativt lange brukstiden enhetene i denne næringsgruppen har oppgitt. Sosiale tjenester omfatter bl.a. barnehjem, barnehager, aldershjem, andre tilsynshjem og kommunale sosialkontorer.

Tabell 23 viser også fordeling av energiforbruket på energivarer. Personlig tjenesteyting har en svært høy oljeandel på 67 prosent. Igjen er det renseri- og vaskerivirksomhet som er årsaken. Den høye oljeandelen i næringsgruppen Interesseorganisasjoner og ideologiske organisasjoner skyldes en spesiell bedrift, og er ikke representativ for populasjonen. Utover dette er det små variasjoner næringsgruppene imellom.

5.4.1.4. Sysselsetting

Ut fra tabell 25 kan det se ut som om de største enhetene (målt ved sysselsettingen) har et klart høyere spesifikt energiforbruk enn de minste. Årsaken til dette er imidlertid ikke en "negativ stordriftsfordel", men at vi blant de største enhetene finner enheter med aktiviteter som medfører høyt energiforbruk. De største enhetene domineres av sykehus og hoteller, og disse har høyt spesifikt energiforbruk på grunn av tilrømmet døgkontinuerlig drift. Også energikrevende installasjoner, ventilasjonsanlegg osv. er langt vanligere i store enn i mindre enheter. Som det framgår av Test 2 har sysselsettingen isolert sett svært liten betydning for spesifikt energiforbruk.

TABELL 25. ENERGIFORBRUK I ULIKE SYSSELSETTINGSGRUPPER

SYSSELSETTINGS- GRUPPE	ANTALL ENHETER	TILFØRT ENERGI			
		I ALT E(TN)	ELEKTRI- SITET	OLJE	FJERN- VARME
	STK.	MJ/M ²	PROSENT		
I ALT	3264	1042 (21)	73	26	1
- 4	663	934 (50)	76	24	1
5 - 24	1071	881 (27)	76	24	0
25 - 49	663	977 (33)	72	27	0
50 - 99	535	941 (31)	73	27	0
100 - 249	261	1071 (35)	74	25	1
250 -	71	1321 (67)	71	28	1

5.4.1.5. Alder

Test 2 gir ikke støtte til en hypotese om at bygningens alder har noen forklaringskraft for spesifikt energiforbruk. Vi skal derfor ikke legge noen vekt på at det er enheter bygget i tidsrommet 1955-81 som ifølge tabell 26 har det høyeste spesifikke energiforbruket.

1955 er valgt som skille fordi nye bygningsforskrifter med strengere krav til isolasjon ble innført i dette året. Våre data kan ikke bekrefte at dette har hatt noen betydning for bygningenes energiforbruk. Derimot gir dataene en bedre støtte til at bygninger bygget etter 1981 har et lavere spesifikt energiforbruk enn gjennomsnittet. Særlig overraskende er ikke dette, på bakgrunn av den sterke stigning i energiprisen fra 1972 til 1982 og de bygningstekniske muligheter som idag er tilstede for å konstruere bygninger med lavt energibehov.

Tabell 26 viser at bygningens alder ser ut til å ha stor betydning for energiforbrukets fordeling på olje og elektrisitet. Mens olje utgjorde 40 prosent av tilført energi i bygninger bygget før 1955, er elektrisitet nærmest enerådende i bygninger bygget etter 1981. Heller ikke dette er overraskende observasjon. Utviklingen i prisforholdet olje/elektrisitet i tiåret før 1982 gir en rimelig forklaring på dette forholdet.

TABELL 26. ENERGIFORBRUK ETTER BYGGEÅR¹

BYGGEÅR	ANTALL ENHETER	TILFØRT ENERGI			
		I ALT E(TN)	ELEKTRI- SITET	OLJE	FJERN- VARME
	STK.	MJ/M ²	PROSENT		
I ALT	2846	1007 (21)	72	27	1
BYGGET FØR 1955 ...	739	913 (43)	60	40	0
BYGGET 1955-1981 ..	1831	1040 (25)	72	27	1
BYGGET ETTER 1981 .	276	865 (51)	93	7	0

¹ OMFATTER KUN ENHETER MED HELE BYGNINGSAREALET I EN AV ALDERSGRUPPENE.

5.4.1.6. Oppvarmingssystem

Tabell 27 viser at oppgitt viktigste oppvarmingssystem stemmer godt overens med oppgitt fordeling av energiforbruket. I enheter med direkte elektrisk oppvarming som viktigste oppvarmingskilde utgjør elektrisitet over 90 prosent av energiforbruket, mens elektrisitet utgjør 85 prosent i enheter med sentralvarme basert på elektrisitet. For enheter som har oljebasert oppvarmingssystem utgjør elektrisitet om lag 45 prosent av tilført energi.

Tabellen viser også at det er klare forskjeller i spesifikt energiforbruk i enheter med ulikt oppvarmingssystem. Enheter med oljeoppvarming har et høyere energiforbruk enn enheter med elektrisk oppvarming som viktigste oppvarmingssystem. Benytter vi våre forutsetninger om en gjennomsnittlig bruksvirkningsgrad på 1 for elektrisitet og på 0,75 for olje, får vi at forbruket av nyttiggjort energi ved direkte elektrisk oppvarming er 995 MJ/m², ved sentralvarme basert på olje 1121 MJ/m², ved sentralvarme basert på elektrisitet 1112 MJ/m² og at forbruket er 1059 MJ/m² for oljeovner. Vi finner altså at spesifikt forbruk av nyttiggjort energi er omtrent det samme i sentralvarmeanlegg basert på olje som i anlegg basert på elektrisitet. Direkte elektrisk oppvarming har et lavere nyttiggjort energiforbruk. Dette kan langt på vei forklares av andre faktorer enn oppvarmingssystemet, som næring og ventilasjonssystem.

Tabeller over spesifikt energiforbruk etter oppvarmingssystem, energivare og fylke, næring og størrelse er gitt i tabellene 46 - 48 i tabellvedlegget.

TABELL 27. ENERGIUTGIFT OG ENERGI FORBRUK, ETTER VIKTIGSTE OPPVARMINGSSYSTEM

VIKTIGSTE OPPVARMINGSSYSTEM	ANTALL ENHETER	ENERGI- UTGIFT	TILFØRT ENERGI			
			I ALT E(TO)	ELEKTRI- SITET	OLJE	FJERN- VARME
	STK.	KR/M ²	MJ/M ²	PROSENT		
I ALT	3515	79 (2)	1129 (22)	72	28	1
1 DIREKTE ELEKTRISK	1819	79 (4)	1018 (40)	91	9	0
2 SENTRV. OLJE	858	84 (3)	1304 (45)	44	56	0
3 SENTRV. EL.	651	78 (2)	1151 (36)	85	15	0
4 SENTRV. FAST	7	73 (26) ¹	830 (286)	93	7	0
5 SENTRV.FJV.	35	70 (9)	833 (106)	50	12	38
6 OLJE OVN	50	89 (17)	1221 (221)	47	53	0
7 VARMEPUMPE	50	66 (7)	862 (80)	94	6	0
8 ANNET	45	65 (11) ²	772 (134)	87	13	0

¹ 12 PROSENT AV ENERGIUTGIFTEN ER FAST BRENSSEL IKKE REGISTRERT MED MENGDE.

² 9 PROSENT AV ENERGIUTGIFTEN ER ANNET BRENSSEL IKKE REGISTRERT MED MENGDE.

5.4.1.7. Ventilasjonssystem

Tabell 28 viser spesifikt energiforbruk (tilført energi/oppvarmet gulvareal) etter ventilasjonssystem. Enheter med balansert ventilasjon av hele eller deler av romvolumet har et klart høyere energiforbruk enn enheter uten balansert ventilasjon. Det er imidlertid liten forskjell mellom enheter med mekanisk avtrekk og enheter som kun har naturlig ventilasjon.

Enheter med varmegjenvinner har et høyere energiforbruk enn enheter uten varmegjenvinner. En årsak til dette er at de fleste enheter med varmegjenvinner er enheter med balansert ventilasjon. Ser vi kun på enheter med balansert ventilasjon finner vi et spesifikt energiforbruk på 1184 MJ/m² i enheter med varmegjenvinner, mens enheter uten varmegjenvinner har et spesifikt energiforbruk på 1154 MJ/m². Også her er energiforbruket høyest i enheter med varmegjenvinner, men forskjellen er liten og gir ikke grunnlag for å konkludere at det er forskjell på energiforbruket i enheter med balansert ventilasjon med og uten varmegjenvinner. Dette er en overraskende observasjon. Hensikten med varmegjenvinner er å utnytte lavgradig spillenergi for å redusere behovet for tilførsel av høyverdig energi som elektrisitet og fossilt brensel. Denne hensikten synes ikke å være oppnådd.

En mulig forklaring kan være at varmegjenvinner systematisk er lokalisert til enheter som av andre årsaker, som for eksempel næringstilhørighet eller spesielt energikrevende installasjoner, har et høyt energiforbruk. Det er imidlertid vanskelig å få bekreftet en slik hypotese.

TABELL 28. ENERGIFORBRUK ETTER VENTILASJONSSYSTEM

VENTILASJONS- SYSTEM	ANTALL ENHETER	TILFØRT ENERGI				
		I ALT E(TO)	ELEKTRI- SITET	OLJE	FJERN- VARME	
	STK.	MJ/M ²		PROSENT		
I ALT	3516	1129	(22)	72	28	1
IKKE OPPGITT	184	925	(95)	73	27	0
BALANSERT VENT. ¹	1828	1174	(27)	73	27	1
MEKANISK AVTR. ²	596	961	(28)	71	28	1
NATURLIG VENT.	908	994	(57)	62	38	0
=====						
VARMEGJENVINNER	1078	1174	(34)	76	23	1
IKKE VARMEGJ.VINNER	2428	1076	(26)	66	34	1
KJØLEANLEGG	693	1236	(47)	75	25	0
IKKE KJØLEANLEGG	2800	1080	(23)	70	29	1
BEFUKTER	538	1265	(44)	74	26	1
IKKE BEFUKTER	2961	1066	(24)	71	29	1

¹ INKLUDERT ENHETER MED BALANSERT OG NATURLIG VENTILASJON. ² INKLUDERT ENHETER MED MEKANISK OG NATURLIG VENTILASJON.

Ser vi på enheter innenfor en relativt homogen næringsgruppe som næring 933 Helse- og veterinærtjenester, finner vi at enheter med varmegjenvinner har et energiforbruk på 1444 MJ/m², mens enheter uten har et energiforbruk på 1354 MJ/m². Igjen kommer enheter med varmegjenvinner dårligst ut. Tar vi et annet eksempel og ser på enheter med balansert ventilasjon med både kjøling og befukter finner vi det samme mønster. Enheter med varmegjenvinner har et energiforbruk på 1372 MJ/m², men energiforbruket i enheter uten varmegjenvinner er 1277 MJ/m².

Vi kan ikke utelukke at enheter med varmegjenvinner er enheter som av andre årsaker enn de som her er undersøkt har et spesielt høyt energiforbruk. Det er allikevel fristende å trekke den konklusjon at varmegjenvinner ikke gir den forventete reduksjon i energiforbruket. En mulig forklaring kan være at hele gevinsten tas ut i form av høyere varme- og ventilasjonskomfort.

Enheter med enten kjøleanlegg og/eller befukter har et klart høyere energiforbruk enn andre enheter. Dette er ikke overraskende da begge disse installasjonene er svært energikrevende. Av tabell 18 framgår det at det i alt vesentlig er anlegg med balansert ventilasjon som har befukter og kjøleanlegg installert. Dette forklarer noe av forskjellen, men på langt nær hele.

På grunnlag av de estimerte parametre i Test 4 i vedlegg A finner vi at for en enhet med 2000 m² netto gulvareal, en energipris på 7 øre/MJ og balansert ventilasjon, vil befukter øke energiforbruket med 83 MJ/m², mens kjøling øker energiforbruket med 23 MJ/m².

5.4.1.8. Formål

Undersøkelsen gir ikke direkte informasjon om energiforbruket etter formål. Vi har imidlertid mulighet til å foreta en indirekte beregning. Utgangspunktet for denne beregningen er enheter som har oppgitt at de ikke har elektrisk oppvarmingssystem. Vi kan med rimelighet anta at elektrisitetsforbruket i disse enhetene går til andre formål enn romoppvarming, som f.eks. lys, varmt tappevann og diverse tekniske formål. Enhetenes forbruk av andre energibærere enn elektrisitet kan være et anslag for det direkte oppvarmingsforbruket. Elektrisk energi brukt til andre formål enn oppvarming vil også avgi varme (bivarmer), slik at det totale oppvarmingsbehovet vil være større enn forbruket av ikke-elektrisk energi.

I alt er det 474 enheter som ikke har elektrisk oppvarming og som har oppgitt elektrisitetsforbruk. Elektrisitetsforbruket i disse enhetene er i gjennomsnitt 417 MJ/m² (116 kWh/m²). Vi antar altså at dette er et rimelig anslag på forbruket til lys, varmt vann og diverse tekniske formål. I ENØK-meldingen (St.m. 37 84/85) er det referert anslag fra NTNF på 95 kWh/m².

Tabell 29 gir forbruket etter næring, men antallet enheter i hver næringsgruppe er stort sett for lite til å trekke konklusjoner om næringsforskjeller. For den største gruppen, detaljhandel, er imidlertid antallet enheter så stort at vi kan ha en viss tiltro til det høyere anslaget for ikke-oppvarmingsforbruket i denne næringsgruppen. Vi vet at enheter i detaljhandel bl.a. har et stort innslag av energikrevende fryse- og kjøledisker.

TABELL 29. ENERGIFORBRUK OG FORBRUK AV ELEKTRISITET I ENHETER SOM IKKE HAR ELEKTRISK OPPVARMING

NÆRINGSGRUPPE	ANTALL	ENERGI-	ELEKTRISITETS-
	ENHETER	FORBRUK	FORBRUK
		I ALT	UTENOM
		E (TN)	OPPVARMING
	STK.	MJ/M ²	
I ALT	474	1169 (50)	417
ENGROS- OG AGENTURHANDEL	49	800 (138)	371
DETALJHANDEL	126	1187 (94)	688
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT	10	1180 (132)	283
TRANSPORT OG LAGRING	14	1008 (314)	248
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER	16	1296 (139)	461
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS.	19	853 (183)	296
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	7	604 (57)	532
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING	36	1246 (411)	780
OFFENTLIG ADMINISTRASJON	47	1269 (91)	479
RENOVASJON OG RENGJØRING	1	2910 (.)	741
UNDERVISNING OG FORSKNING	50	1005 (152)	230
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER	52	1500 (80)	426
SOSIAL OMSORG	17	1009 (102)	447
INTERESSE- OG IDEOL. ORG.	2	638 (36)	245
KULTURELL TJENESTEYTING	6	1494 (312)	179
PERSONLIG TJENESTEYTING	22	2378 (714)	518

5.5. Energiøkonomisering

På skjemaet til undersøkelsen ble oppgavegiverne bedt om å krysse av for gjennomførte og planlagte energiøkonomiseringstiltak. I alt 11 ulike tiltak var spesifisert på skjemaet, samtidig som det var gitt mulighet til å spesifisere eventuelle andre tiltak. Det ble ikke spurt om når tiltakene var gjennomført eller når de planlagte tiltakene var tenkt iverksatt.

Ingen definisjon eller forklaring av begrepet energiøkonomisering ble gitt på skjemaet. Energiøkonomisering er sikkert av mange oppfattet som synonymt med energisparing, dvs reduksjon i energiforbruket. Begrepet bør imidlertid kun brukes om energisparetiltak som kan regnes som samfunnsøkonomisk og/eller bedriftsøkonomisk lønnsomme. Samtidig er energiøkonomisering de siste årene "utvidet til å omfatte overgang fra en energikilde til en annen (substitusjon) når dette kan føre til reduserte energikostnader, selv om energibruken målt i fysiske enheter ikke reduseres. En overgang fra høyverdig til lavverdig energikilde betraktes også som energiøkonomisering dersom det kan skje uten økte energikostnader og selv om energibruken ikke reduseres" (St.m. 37 1984-85). Med et mulig unntak for utskifting av kjel/brenner var allikevel alle de tiltak som var spesifisert på skjemaet rettet inn mot en reduksjon i det fysiske energiforbruket.

I alt 53 prosent av enhetene hadde gjennomført ett eller flere tiltak. Installering av automatikk for regulering av romtemperatur var det tiltaket som forekom hyppigst, i alt 31 prosent hadde installert slik automatikk. Her vil vi presisere at vi ikke har spurt om hvor mange som har automatikk installert, men om hvem som har installert automatikk som et energiøkonomiseringstiltak. Spørsmålstillingen er ikke helt presis og kan gi rom for ulik tolkning hos oppgavegiverne. F.eks. har 11 prosent svart at de har montert varmegjenvinner i ventilasjonsanlegg som energiøkonomiseringstiltak, mens vi i alt har 30 prosent av enhetene som har varmegjenvinner montert. Bak et kryss i spørsmålet om energiøkonomisering må vi anta at det ligger en subjektiv oppfatning av at dette tiltaket er gjennomført for å spare energi og/eller energikostnader, uavhengig av om dette er blitt det faktiske resultatet eller ikke.

TABELL 30. GJENNFØRTE OG PLANLAGTE ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK. PROSENT

ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK	ANDEL AV ENHETENE SOM HAR GJENNOM- FØRT TILTAKET	ANDEL AV ENHETENE SOM HAR PLANLAGT TILTAKET
ETT ELLER FLERE TILTAK	53	20
SKIFTE ELLER FORBEDRE DÅRLIG ISOLERTE VINDUER, DØRER ETC.	22	11
TILLEGGSISOLERING	9	4
INSTALLERT AUTOMATIKK FOR REGULERING AV ROMTEMPERATUR ...	31	4
UTBEDRING AV KJELEANLEGG	8	3
UTSKIFTING AV KJEL/BRENNER	11	2
INNREGULERING AV VARMEANLEGG	14	2
INNREGULERING AV VENTILASJONSANLEGG	16	4
REDUSERT DRIFTSTID PÅ VENTILASJONSANLEGG	18	3
MONTERING AV VARMEGJENVINNER I VENTILASJONSANLEGG	11	2
INSTALLERT VANNSPARENDE ARMATUR	14	2
SENKING AV INNETEMPERATUR	16	4
ANDRE TILTAK	18	3

Utskifting og forbedring av dårlig isolerte vinduer, dører etc. var gjennomført av 22 prosent av enhetene. Som det framgår av tabell 30 er det mindre variasjoner i gjennomføringsandelen for de andre tiltakene.

I alt 20 prosent av enhetene har planlagt å gjennomføre ett eller flere energiøkonomiseringstiltak. Utskifting av dører og vinduer er planlagt av 11 prosent og er det tiltaket som skiller seg klart ut med høyest andel. For alle de andre tiltakene er andelen under 5 prosent.

Tabell 31 viser spesifikt energiforbruk etter antall gjennomførte energiøkonomiseringstiltak. Enheter som ikke har gjennomført noen tiltak har det laveste energiforbruket, og det er en tendens til høyere forbruk dess flere tiltak som er gjennomført. Vi vil imidlertid presisere at det ikke er statistisk grunnlag for å si at det er en signifikant forskjell på forbruket i enheter som har gjennomført og enheter som ikke har gjennomført energiøkonomisering (dette framgår både av standardavvikene i tabell 31 og av Test 1 og Test 2 i vedlegg A).

TABELL 31. ENERGIFORBRUK ETTER GJENNOMFØRTE ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK

ANTALL ENERGIØKONOMISERINGS- TILTAK	ANTALL ENHETER STK.	TILFØRT ENERGI			
		T ALT E(TO) MJ/M ²	ELEKTRI- SITET	OLJE PROSENT	FJERN- VARME
ALLE ENHETER	3516	1129 (22)	72	28	1
INGEN TILTAK	1550	1014 (25)	80	19	1
ETT TILTAK	581	1070 (55)	72	27	1
TO TILTAK	332	1185 (83)	66	34	0
TRE TILTAK	259	1166 (55)	76	24	0
FIRE TILTAK	182	1248 (97)	65	35	0
FEM ELLER FLERE TILTAK	612	1175 (43)	69	30	1

Det må allikevel sies å være en interessant observasjon at det ikke er mulig å påvise lavere spesifikt energiforbruk i enheter som oppgir å ha gjennomført energiøkonomisering. En mulig forklaring er at bevisst energiøkonomisering ikke har den tilsiktede virkning. Denne konklusjonen står imidlertid sterkt i strid med de mange rapporter fra energiøkonomisering i enkeltbygg som stort sett viser en betydelig reduksjon i energiforbruket etter iverksetting av de samme tiltak som vi har spurt om. (Se f.eks. rapportene fra TKP-prosjektet (1982) og EIK-prosjektet (1985).)

En annen hypotese kan være at det i all hovedsak er enheter med energiforbruk betydelig over gjennomsnittet som gjennomfører energiøkonomiseringstiltak. Datamaterialet kan verken bekrefte eller avkrefte dette. Vi har ingen informasjon om energiforbruket før tiltakene ble gjennomført.

I gjennomsnitt ble gjennomført 2,0 tiltak pr. enhet. Antallet gjennomførte tiltak stiger fra 1,8 for enheter med spesifikt energiforbruk under 600 MJ/m² til 2,2 tiltak for enheter med mer enn 1 600 MJ/m². Det er altså relativt liten forskjell på antall gjennomførte tiltak i enheter med lavt spesifikt energiforbruk og i enheter med høyt forbruk.

Tabell 32 viser spesifikt energiforbruk i enheter med balansert ventilasjon etter hvilke energiøkonomiseringstiltak som er gjennomført i ventilasjonssystemet. Heller ikke her er det mulig å påvise lavere forbruk i enheter som har gjennomført tiltak.

Et moment som ofte har vært nevnt i forbindelse med energiøkonomisering i husholdninger er at gevinster tas ut i form av økt komfort. Også for tjenesteytende virksomhet kan dette momentet være av betydning.

TABELL 32. ENERGIFORBRUK I ENHETER MED BALANSERT VENTILASJON

ENERGIØKONOMISERINGS- TILTAK	ANTALL ENHETER	TILFØRT ENERGI			
		I ALT	EL. OLJE FJ.V.		
			MJ/M ²	PROSENT	
	STK.				
BALANSERT VENTILASJON I ALT	1657	1182 (27)	73	27	1
INGEN TILTAK	874	1135 (39)	78	21	1
ETT TILTAK					
INNREGULERING AV VENTILASJONSANLEGG	170	1429 (93)	75	25	1
REDUSERT DRIFT AV VENTILASJONSANLEGG	188	1093 (69)	78	21	0
MONTERT VARMEGJENVINNER I V.ANLEGG .	63	1383 (117)	54	46	1
TO TILTAK	272	1083 (56)	70	28	2
ALLE TRE TILTAK	90	1194 (82)	69	31	0

5.6. Sammenligning med annen statistikk

5.6.1. Statens bygninger

Statens bygge- og eiendomsdirektorat (SBED) innhenter hvert år oppgaver over energiforbruket i en del av statens bygninger. For 1984 omfattet de registrerte eiendommer i alt 2,7 millioner m². I St.m. 37 (1984-85) er samlet areal i statens bygninger anslått til ca. 9,4 millioner m², inkludert ca. 3,7 millioner m² i bygg som tilhører Forsvaret. Forsvarets bygninger omfattes ikke av registreringen til SBED.

SBED beregner energiforbruket som nyttiggjort energi med en bruksvirkningsgrad på 72 prosent for oljeforbruket.

Bygningsarealet i undersøkelsen til SBED er brutto areal (dvs. areal beregnet etter mål tatt fra utsiden av veggene) mens Energiundersøkelsen 1985 gir netto areal målt innvendig. Forskjellen på disse to målene er imidlertid liten for de fleste yrkesbygg.

SBED har registrert et gjennomsnittlig energiforbruk for alle de registrerte eiendommene på 898 MJ/m². Regnet med 72 prosent virkningsgrad på oljeforbruket gir Energiundersøkelsen 1985 et energiforbruk på 966 MJ/m². Bygningene til SBED er imidlertid ikke representative for hele bygningsmassen i tjenesteytende næringer. Sammenligner vi bygningstyper i undersøkelsen til SBED med tilsvarende næringer i Energiundersøkelsen 1985 får vi følgende resultat:

Offentlig administrasjon (Energiundersøkelsen 1985)	889 MJ/m ²
Bank, forsikring, forr.tj.yt. (E.undersøkelsen 1985)	900 "
Kontorbygg (SBED)	757 "
Universiteter og høyskoler (E.undersøkelsen 1985)	826 "
Universiteter og høyskoler (SBED)	872 "
Helse- og veterinærtjenester (E.undersøkelsen 1985)	1 207 "
Sykehus, kursteder o.l. (SBED)	1 310 "

Vi ser at det er rimelig bra overensstemmelse mellom nivået for spesifikt energiforbruk i ulike typer bygg i de to undersøkelsene. Næringer med kontorbygg i Energiundersøkelsen 1985, som næring 8; Bank, forsikring, forretningsmessig tjenesteyting etc., og næring 91; Offentlig administrasjon har i denne undersøkelsen noe høyere spesifikt energiforbruk enn kontorbygg i undersøkelsen til SBED. Forskjellen er ikke større enn at den kan skyldes tilfeldigheter. SBEDs registrering omfatter imidlertid kun de bygninger som på en eller annen måte følges opp med hensyn til energiforbruket. (Utfylling av skjema for rapportering av energiforbruket er en form for oppfølging i seg selv.) Det er mulig at denne oppfølgingen har som resultat at disse bygningene har et lavere spesifikt energiforbruk enn bygninger som ikke omfattes av undersøkelsen.

5.6.2. Energistatistikk

De sentrale statistikker for beregning av energiforbruket i tjenesteyting er den årlige Elektrisitetsstatistikken og Salgsstatistikken for petroleumsprodukter.

Elektrisitetsstatistikken innhenter oppgaver over netto leveranser til forbruk splittet opp på forbrukergrupper, også privat og offentlig tjenesteyting. Dessverre har mange energiverk problemer med å gi eksakte oppgaver over forbruket i tjenesteyting. Årsaken er først og fremst manglende næringskoding av abonnementsmassen slik at fordeling på forbrukergrupper må skje skjønnsmessig ut fra forbruket på T-tariffer som omfatter både tjenesteyting- og industriabonnenter. Elektrisitetsstatistikken har også en del av forbruket i aldershjem o.l. gruppert under husholdninger. Årsaken til

dette er at disse har husholdningstariff og derfor vanskelig lar seg skille ut fra husholdningsforbruket. Med disse forbehold er det allikevel all grunn til å tro at Elektrisitetsstatistikken gir et tilnærmet riktig nivå for elektrisitetsforbruket i tjenesteyting.

Salgsstatistikken for petroleumsprodukter registrerer alt salg av oljeprodukter etter kjøpergruppe. Med dagens lave oljeforbruk vil mange oljeanlegg ha relativt stor lagerkapasitet i forhold til forbruket, slik at vi ikke kan utelukke et ikke ubetydelig avvik mellom salg og forbruk.

I salgsstatistikken dekkes tjenesteytende virksomhet stort sett av følgende kjøpergrupper: kontorer mv, fylkes-/kommuner, staten. En egen kjøpergruppe, småhus/varmeforhandlere, omfatter alt salg til forhandlere som forsyner sine kunder ved hjelp av tankbil, og denne gruppen vil nok omfatte noe leveranser til tjenesteyting uten at vi kan si noe om omfanget.

Energiregnskapet har på basis av bl.a. disse statistikkene beregnet energiforbruket i tjenesteyting. Fordeling på næring er gjort ut fra årsverksoppgaver i nasjonalregnskapet og koeffisienter som blant annet er beregnet ut fra energiundersøkelsen i tjenesteytende næringer i 1977.

TABELL 33. BEREGNET ENERGIFORBRUK I 1984. ENERGIUNDERSØKELSEN 1985 OG ENERGIREGNSKAPET

NÆRING	ENERGIUNDERSØKELSEN 1985			ENERGI- REGNSKAP
	SPELIFIKT ENERGIFORBR. E (TN)	GULV- AREAL I ALT	ENERGI- FORBRUK I ALT	
	MJ/M ²	1000 M ²	PJ	
I ALT	1048		65.6	65.8
VAREHANDEL	886	19400	17.2	16.8
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT ...	1235	2800	3.5	6.0
TRANSPORT OG LAGRING	960	1100	1.1	2.7
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER ..	1057	1100	1.2	2.3
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS...	973	1450	1.4	1.5
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	1013	450	0.5	0.3
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING ...	940	2000	1.9	1.8
OFFENTLIG ADMINISTRASJON	969	5900	5.7	5.0
RENOVASJON OG RENGJØRING	898	120	0.1	0.0
UNDERVISNING OG FORSKNING	854	14500	12.4	10.9
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER .	1318	8750	11.5	9.7
SOSIALE TJENESTER	894	1950	1.7	3.3
INTERESSE- OG IDEOL. ORG.	1056	1100	1.2	0.8
KULTURELL TJENESTEYTING	808	1750	1.4	1.3
PERSONLIG TJENESTEYTING	2484	2000	5.0	3.5

Vi har beregnet energiforbruket i tjenesteytende næringer ved direkte å multiplisere anslagene for totalt antall kvadratmeter gulvareal med spesifikt energiforbruk (E(TN)). En sammenligning av anslagene for samlet energiforbruk basert på denne undersøkelsen og Energiregnskapet 1984 er gitt i tabellene 33 og 34.

Det er et meget godt samsvar mellom energiforbruket i tjenesteytende næringer beregnet ut fra denne undersøkelsen og forbruket i energiregnskapet. Dette gjelder stort sett også om vi ser på enkelte næringsgrupper. At fordelingen etter næring er omtrent lik er ikke overraskende, da begge beregninger berytter sysselsetting som fordelingsnøkkel.

Fordelingen etter energibærer viser at vi ut fra denne undersøkelsen har fått beregnet et lavere elektrisitetsforbruk enn energiregnskapet (og elektrisitetsstatistikken). Selv om vi har visse feilkilder i forbruksspesifiseringen i elektrisitetsstatistikken, er nok dette en indikasjon på en mulig underestimering av elektrisitetsforbruket i undersøkelsen. Vi har tidligere pekt på at vi kan ha mistet noe elektrisitetsforbruk til andre formål enn oppvarming. Et annet moment kan være at vi gjennom en overrepresentasjon av store enheter i utvalget har fått overestimert oljeforbruket. Som det framgår av tabell 25 har de store enhetene en noe høyere oljeandel enn de små, selv om forskjellene ikke er store. Vi vil ellers bemerke at det er så mange usikkerhetsfaktorer knyttet til estimeringen av totalt energiforbruk i denne undersøkelsen at det ville vært svært bemerkelsesverdig om vi skulle ha full overensstemmelse med annen statistikk.

Tabell 34. Beregnet energiforbruk etter energibærer. Energiundersøkelsen 1985 og energiregnskapet

Energivare	Beregnet forbruk 1984			
	Under- søkelsen		Energi- regnskapet	
	PJ	Prosent	PJ	Prosent
I alt	65.6	100	65.8	100
Elektrisitet	47.3	72	49.9	75
Fastkraft	41.8	64	45.7	69
Tilfeldig kraft	5.5	8	4.2	6
Parafin	0.4	1	0.3	0
Mellomdestillat	16.6	25	14.8	23
Tungolje	1.4	2	0.8	1

TESTER

Testene i dette vedlegget er kjørt på statistikkpakken SAS. Regresjonstesten i Test 3 og Test 4 er en standard lineær regresjonslikning der parametrene er estimert med ordinær minste kvadraters metode. Test 1 og Test 2 er kovariansanalyser kjørt med en spesiell regresjonsprosedyre i SAS som er kalt GLM (General linear models procedure). Prosedyren behandler automatisk kombinasjoner av kontinuerlige og kategoriske variable. Regresjonsmetoden er også i denne prosedyren ordinær minste kvadraters metode.

PROB > F = Sannsynligheten for å få en høyere F-verdi enn den observerte når nullhypotesen er sann (Null-hypotesen: ingen sammenheng mellom avhengig og uavhengig variabel).

PROB > !T! = Sannsynligheten for å få en høyere absolutt T-verdi enn den observerte gitt at den sanne parameterverdien = 0.

TEST 1

GENERAL LINEAR MODELS PROCEDURE - SAS

=====

AVHENGIG VARIABEL: ENERGIFORBRUK I ALT

KONTINUERLIGE FORKLARINGSVARIABLE: NETTO GULVAREAL, SYSSELSETTING, ENERGIPRIS

KATEGORISKE FORKLARINGSVARIABLE:

VARIABEL	ANTALL KLASSER	MULIGE VERDIER

FYLKE	19	01 - 12, 14 - 20
NØRING	42	3-SIFFER NØRINGSKODE
OPPVARMING	8	1 2 3 4 5 6 7 8 (SE TABELL 27)
VENTILASJON	3	1 2 3 (BALANSERT, MEKANISK, NATURLIG)
VARMEGJENV.	2	0 1 (NEI/JA)
BEFUKTER	2	0 1 (NEI/JA)
KJØLING	2	0 1 (NEI/JA)
SPESEIELLE ENERGIKR.		
INST.	2	0 1 (NEI/JA)
ALDER	3	1 2 3 (FØR 1955, 1955-1981, ETTER 1981)
GJENNOMFØRTE ENØK.TILTAK	5	0 1 2 3 4 (0-3=ANTALL TILTAK, 4=4 ELLER FLERE TILTAK)

	FRIHETS- GRADER	F-VERDI	PROB > F	R-KVADRAT
MODELL	81	328.74	0.0001	0.89

FORKLARINGSVARIABLE:

NETTO GULVAREAL	1	1715.75	0.0001
SYSSELSETTING	1	1073.86	0.0001
ENERGIPRIS	1	4.12	0.0425
FYLKE	18	2.04	0.0060
NØRING	41	8.40	0.0001
OPPVARMINGSSYSTEM	7	2.03	0.0475
VENTILASJONSSYSTEM	2	2.14	0.1173
VARMEGJENVINNER	1	1.06	0.3027
BEFUKTER	1	0.30	0.5825
KJØLING	1	0.93	0.3347
SPESEIELLE ENERGIKR.INST.	1	0.72	0.3956
ALDER	2	0.45	0.6346
GJENNOMFØRTE ENØK.TILTAK	4	0.75	0.5594

TEST 2

GENERAL LINEAR MODELS PROCEDURE - SAS

=====

AVHENGIG VARIABEL: ENERGIFORBRUK I ALT / OPPVARMET GULVAREAL

KONTINUERLIGE FORKLARINGSVARIABLE: SYSSELSETTING, ENERGIPRIS

KATEGORISKE FORKLARINGSVARIABLE:

VARIABEL	ANTALL KLASSER	MULIGE VERDIER
FYLKE	19	01 - 12, 14 - 20
NØRING	42	3-SIFFER NØRINGSKODE
OPPVARMING	8	1 2 3 4 5 6 7 8 (SE TABELL 27)
VENTILASJON	3	1 2 3 (BALANSERT, MEKANISK, NATURLIG)
VARMEGJENV.	2	0 1 (NEI/JA)
BEFUKTER	2	0 1 (NEI/JA)
KJØLING	2	0 1 (NEI/JA)
SPESEIELLE ENERGIKR.		
INST.	2	0 1 (NEI/JA)
ALDER	3	1 2 3 (FØR 1955, 1955-1981, ETTER 1981)
GJENNOMFØRTE ENØK.TILTAK	5	0 1 2 3 4 (0-3=ANTALL TILTAK, 4=4 ELLER FLERE TILTAK)

	FRIHETS- GRADER	F-VERDI	PROB > F	R-KVADRAT
MODELL	80	15.21	0.0001	0.28
FORKLARINGSVARIABLE:	DF	F VALUE	PR > F	
SYSSELSETTING	1	0.38	0.5362	
ENERGIPRIS	1	39.39	0.0001	
FYLKE	18	2.54	0.0004	
NØRING	41	21.06	0.0001	
OPPVARMINGSSYSTEM	7	6.25	0.0001	
VENTILASJONSSYSTEM	2	6.96	0.0010	
VARMEGJENVINNER	1	9.65	0.0019	
BEFUKTER	1	0.71	0.3979	
KJØLING	1	0.42	0.5155	
SPESEIELLE ENERGIKR.INST.	1	34.07	0.0001	
ALDER	2	1.87	0.1583	
GJENNOMFØRTE ENØK.TILTAK	4	0.89	0.4701	

TEST 3

REG PROCEDURE - SAS

$$\text{LN}(Y) = A + B \cdot \text{LN}(G) + C \cdot \text{LN}(\text{PRIS}) + U$$

Y = ENERGIFORBRUK I MJ
 G = NETTO GULVAREAL I m²
 PRIS = ENERGIPRIS ØRE/MJ
 U = STOKASTISK RESTLEDD

F-VERDI   PROB > F   R-KVADRAT
 2645.074   0.0001   0.87

PARAMETER	PARAMETER-ESTIMAT	STANDARD-AVVIK	T FOR HO: PARAMETER=0	PROB > !T!
A	8.06840426	0.08797893	91.708	0.0001
B	0.95537142	0.00706050	135.312	0.0001
C	-0.48922751	0.03444282	-14.204	0.0001

TEST 4

REG PROCEDURE - SAS

$$\text{LN}(Y) = A + B \cdot \text{LN}(G) + C \cdot \text{LN}(\text{PRIS}) + D \cdot \text{OPP} + E \cdot \text{VENT} + F \cdot \text{SPES} + G \cdot \text{BEF} + H \cdot \text{VAR} + I \cdot \text{KJ} + U$$

Y = ENERGIFORBRUK I MJ
 G = NETTO GULVAREAL I m²
 PRIS = ENERGIPRIS ØRE/MJ
 SPES = SPESIELLE ENERGIKREVENDE INSTALLASJONER (0,1)
 OPP = OPPVARMINGSSYSTEM (ELEKTRISK = 1, IKKE-ELEKTRISK = 0)
 VENT = VENTILASJONSSYSTEM (BALANSERT = 1, IKKE-BALANSERT = 0)
 BEF = BEFUKTER (0,1)
 VAR = VARMEGJENVINNER (0,1)
 KJ = KJØLING (0,1)
 U = STOKASTISK RESTLEDD

F-VERDI   PROB > F   R-KVADRAT
 2645.074   0.0001   0.88

PARAMETER	PARAMETER-ESTIMAT	STANDARD-AVVIK	T FOR HO: PARAMETER=0	PROB > !T!
A	8.37796178	0.08755668	95.686	0.0001
B	0.89709943	0.00797942	112.427	0.0001
C	-0.46095909	0.03321000	-13.880	0.0001
D	-0.20367921	0.02415455	-8.432	0.0001
E	0.17393487	0.02760998	6.300	0.0001
F	0.30084019	0.02960384	10.162	0.0001
G	0.12995643	0.03285728	3.955	0.0001
H	0.00175385	0.02933300	0.060	0.9523
I	0.05906257	0.02855864	2.068	0.0387

TABELLVEDLEGG

TABELL 35. NETTO GULVFLATE, OPPVARMET AREAL OG ÅRSVERK PR. SYSSELSATT. FYLKE

FYLKE	NETTO GULVFLATE	OPPV. AREAL/	ÅRSVERK/
	SYSSELSATT	SYSSELSATT	SYSSELSATT
	M ²		STK.
I ALT	51	47	0.83
ØSTFOLD	49	42	0.77
AKERSHUS	51	50	0.86
OSLO	47	44	0.94
HEDMARK	50	46	0.76
OPPLAND	57	52	0.78
BUSKERUD	53	51	0.78
VESTFOLD	52	49	0.83
TELEMARK	56	52	0.79
AUST-AGDER	48	44	0.81
VEST-AGDER	51	47	0.81
ROGALAND	49	44	0.80
HORDALAND	47	43	0.84
SOGN OG FJORDANE .	56	51	0.82
MØRE OG ROMSDAL ..	56	51	0.85
SØR-TRØNDELAG	51	47	0.85
NORD-TRØNDELAG ...	51	47	0.79
NORDLAND	50	47	0.80
TROMS	58	52	0.88
FINNMARK	58	55	0.88

TABELL 36. NETTO GULVFLATE, OPPVARMET AREAL OG ÅRSVERK PR. SYSSELSATT, ETTER SYSSELSETTINGSGRUPPE

SYSSELSETTINGSGRUPPE	AREAL I ALT/	OPPV. AREAL/	ÅRSVERK/
	SYSSELSATT	SYSSELSATT	SYSSELSATT
	M ²		STK.
I ALT	51	47	0.83
- 4	65	57	0.79
5- 24	66	58	0.81
25- 49	63	58	0.84
50- 99	59	54	0.84
100-249	42	39	0.83
250-	39	37	0.84

TABELL 37. NETTO GULVAREAL I ALT ETTER BYGGEÅR. NÆRING

NÆRINGSGRUPPE	ANTALL ENHETER	AREAL I ALT	BYGGEÅR		
			FØR 1955	1955- 1981	ETTER 1981
	STK.	M ²	PROSENT		
I ALT	4131	8670911	21	69	10
ENGROS- OG AGENTURHANDEL ...	401	1052349	16	70	14
DETALJHANDEL	890	828736	26	66	8
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT .	129	435029	23	63	14
TRANSPORT, HJELPEVIRKS.	99	103586	22	61	17
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER	160	201203	27	57	16
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS.	153	224941	22	61	17
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	42	97523	18	77	4
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING .	234	233469	22	58	19
OFFENTLIG ADMINISTRASJON ...	411	553277	15	72	13
RENOVASJON OG RENGJØRING ...	39	9162	33	60	6
UNDERVISNING OG HELSETJ. ...	1356	4657323	22	71	7
KULTURELL TJENESTEYTING ...	57	135556	35	52	13
PERSONLIG TJENESTEYTING ...	160	138757	9	82	9

TABELL 38. NETTO GULVAREAL I ALT ETTER BYGGEÅR. SYSSELSETTINGSGRUPPE

SYSSELSETTINGSGRUPPE	ANTALL ENHETER	AREAL I ALT	BYGGEÅR		
			FØR 1955	1955- 1981	ETTER 1981
	STK.	M ²	PROSENT		
I ALT	3793	7735032	21	69	10
- 4	903	169841	35	55	10
5- 24	1246	804499	26	62	12
25- 49	732	1478604	20	71	8
50- 99	563	2226822	19	71	11
100-249	272	1621533	21	70	9
250-	73	1430033	23	65	11

TABELL 39. VIKTIGSTE OPPVARMINGSSYSTEM. PROSENT AV OPPVARMET AREAL. FYLKE. VEIDE TALL

FYLKE	DIREKTE ELEKTRISK	SENTRALVARME			OVN FOR OLJE/ PARAFIN	VARME- GJEN- VINNER	ANNEN OPP- VARM.
		OLJE	ELEKTRISK	ANNEN			
HELE LANDET	36	30	28	2	1	2	1
ØSTFOLD	27	41	31	0	1	1	0
AKERSHUS	34	30	30	2	0	3	1
OSLO	26	38	30	4	0	1	0
HEDMARK	30	24	37	3	1	3	1
OPPLAND	36	28	31	0	1	1	4
BUSKERUD	16	50	24	1	3	4	2
VESTFOLD	34	19	41	2	1	3	0
TELEMARK	50	14	30	0	3	2	1
AUST-AGDER	49	27	15	0	3	2	3
VEST-AGDER	57	15	19	0	6	2	2
ROGALAND	46	19	30	0	1	2	2
HORDALAND	49	30	17	0	0	1	3
SOGN OG FJORDANE	47	26	23	0	2	2	0
MØRE OG ROMSDAL	51	19	26	1	1	2	1
SØR-TRØNDELAG	29	26	23	17	1	2	1
NORD-TRØNDELAG	34	18	45	0	0	2	1
NORDLAND	35	38	25	0	0	1	1
TROMS	45	31	22	1	0	0	1
FINNMARK	31	46	23	0	0	0	0

TABELL 40. VIKTIGSTE OPPVARMINGSSYSTEM. PROSENT AV OPPVARMET AREAL. NÆRING. VEIDE TALL

NÆRING	DIREKTE ELEKTRISK	SENTRALVARME			OVN FOR OLJE/ PARAFIN	VARME- GJEN- VINNER	ANNEN OPP- VARM.
		OLJE	ELEKTR.	ANNEN			
I ALT	36	30	28	2	1	2	1
VAREHANDEL	33	34	20	7	2	3	1
ENGROS- OG AGENTURHANDEL	38	28	21	1	3	7	2
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT	39	29	28	0	0	3	2
TRANSPORT OG LAGRING	48	33	17	1	0	0	0
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER ...	40	14	45	0	1	0	0
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS. ..	36	29	32	2	0	0	1
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	9	56	4	30	0	0	1
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING	37	30	32	0	0	0	1
OFFENTLIG ADMINISTRASJON	40	26	31	0	0	0	2
RENOVASJON OG RENGJØRING	78	16	6	0	0	0	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	41	28	29	1	0	0	1
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	25	28	46	1	0	0	0
SOSIAL OMSORG	46	38	14	0	0	2	0
INTERESSE- OG IDEOL. ORG.	7	72	14	7	0	0	0
KULTURELL TJENESTEYTING	43	13	43	0	0	0	1
PERSONLIG TJENESTEYTING	26	54	10	0	5	0	4

TABELL 41. VIKTIGSTE OPPVARMINGSSYSTEM. PROSENT AV OPPVARMET AREAL. BYGGEÅR.
 VEIDE TALL

BYGGEÅR	DIREKTE ELEKTRISK	SENTRALVARME			OVN FOR OLJE/ PARAFIN	VARME- GJEN- VINNER	ANNEN OPP- VARM.
		OLJE	ELEKTR.	ANNEN			
I ALT	36	30	28	2	1	2	1
HELE ENHETENS AREAL HAR SAMME BYGGEÅR							
BYGGET FØR 1955	39	43	13	1	1	1	1
BYGGET 1955 - 1981	35	28	30	4	1	1	
BYGGET ETTER 1981	57	2	34	1	0	6	2
ENHETENS AREAL HAR ULIKT							1
BYGGEÅR	31	34	31	1	1	2	1

 TABELL 42. VIKTIGSTE OPPVARMINGSSYSTEM. PROSENT AV OPPVARMET AREAL. FYLKE.
 UVEIDE TALL

FYLKE	DIREKTE ELEKTRISK	SENTRALVARME			OVN FOR OLJE/ PARAFIN	VARME- GJEN- VINNER	ANNEN OPP- VARM.
		OLJE	ELEKTRISK	ANNEN			
HELE LANDET	31	29	34	2	1	1	1
ØSTFOLD	21	41	36	0	0	1	0
AKERSHUS	31	31	33	3	0	2	0
OSLO	19	39	34	6	1	0	0
HEDMARK	31	16	45	5	1	2	1
OPPLAND	27	29	39	0	1	1	2
BUSKERUD	7	52	29	2	6	2	1
VESTFOLD	29	20	46	1	0	4	0
TELEMARK	40	13	43	0	1	0	2
AUST-AGDER	44	24	26	0	1	4	1
VEST-AGDER	43	25	30	0	1	1	1
ROGALAND	40	14	41	1	1	1	4
HORDALAND	42	35	20	1	0	0	2
SOGN OG FJORDANE	37	20	37	0	0	4	0
MØRE OG ROMSDAL .	39	20	37	2	1	1	0
SØR-TRØNDELAG ...	34	23	26	10	2	4	1
NORD-TRØNDELAG ..	33	21	43	0	0	3	0
NORDLAND	29	26	43	0	0	0	2
TROMS	32	37	28	1	0	0	2
FINNMARK	17	56	27	0	0	0	0

TABELL 43. INSTALLERT OPPVARMINGSSYSTEM. PROSENT AV OPPVARMET AREAL. FYLKE. VEIDE TALL

FYLKE	DIREKTE ELEKTRISK	SENTRAL- VARME	KOMBINASJONER		
			ETT SYSTEM	TO SYSTEMER	TRE SYSTEMER
HELE LANDET	65	69	41	42	17
ØSTFOLD	55	77	39	48	13
AKERSHUS	63	79	30	47	23
OSLO	64	74	49	30	20
HEDMARK	57	78	28	52	20
OPPLAND	73	72	35	43	22
BUSKERUD	57	78	34	46	20
VESTFOLD	54	66	50	35	15
TELEMARK	84	51	44	40	15
AUST-AGDER	75	50	43	44	13
VEST-AGDER	83	52	38	38	24
ROGALAND	77	55	44	45	11
HORDALAND	67	61	43	48	9
SOGN OG FJORDANE	68	55	48	39	12
MØRE OG ROMSDAL	71	62	38	47	15
SØR-TRØNDELAG	55	78	28	56	15
NORD-TRØNDELAG	76	72	31	34	34
NORDLAND	54	72	46	43	11
TROMS	69	61	51	37	13
FINNMARK	54	71	56	25	18

TABELL 44. INSTALLERT OPPVARMINGSSYSTEM. PROSENT AV OPPVARMET AREAL. NØRING. VEIDE TALL

NØRINGS- GRUPPE	DIREKTE ELEKTRISK	SENTRAL- VARME	KOMBINASJONER		
			ETT SYSTEM	TO SYSTEMER	TRE SYSTEMER
I ALT	65	69	41	42	17
ENGROS- OG AGENTURHANDEL ...	62	68	47	41	12
DETALJHANDEL	70	59	44	47	10
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT .	76	74	28	38	34
TRANSPORT, HJELPEVIRKS.	77	54	67	32	1
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER	70	70	34	34	32
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS.	58	65	53	34	13
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	13	93	48	49	2
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING .	60	66	46	36	18
OFFENTLIG ADMINISTRASJON ...	58	66	42	44	14
RENOVASJON OG RENGJØRING ...	87	22	82	15	3
UNDERVISNING OG HELSETJ. ...	65	74	37	42	21
KULTURELL TJENESTEYTING	65	74	33	37	30
PERSONLIG TJENESTEYTING	68	77	38	49	12

TABELL 45. VENTILASJONSANLEGG. RELATIV FORDELING AV ENHETER. PROSENT. FYLKE

FYLKE	VENTILASJONSANLEGG			VARME- GJEN- VINNER	BEFUKTER	KJØLING
	BALANS- ERT	MEKANISK AVTREKK	NATURLIG			
HELE LANDET	50	16	34	29	14	19
ØSTFOLD	46	20	34	23	13	22
AKERSHUS	57	17	27	28	18	21
OSLO	49	12	38	25	18	31
HEDMARK	58	16	26	41	13	19
OPPLAND	57	14	29	34	16	23
BUSKERUD	49	11	39	25	17	21
VESTFOLD	47	17	36	24	12	21
TELEMARK	48	17	36	30	13	24
AUST-AGDER	45	15	40	26	11	19
VEST-AGDER	48	22	31	25	11	25
ROGALAND	50	15	35	25	19	21
HORDALAND	48	19	33	26	14	14
SOGN OG FJORDANE	45	22	33	32	11	17
MØRE OG ROMSDAL	45	15	40	24	16	14
SØR-TRØNDELAG	50	18	32	25	16	16
NORD-TRØNDELAG	52	13	34	40	13	17
NORDLAND	44	17	40	28	8	13
TROMS	54	17	29	34	15	14
FINNMARK	50	19	31	33	12	11

TABELL 46. ENERGIFORBRUK ETTER OPPVARMINGSSYSTEM. FYLKE. MJ/M²

FYLKE	DIREKTE ELEKTRISK			SENTRALVARME		
	FAST- KRAFT	TILFELDIG KRAFT	OLJE ¹	FAST- KRAFT	TILFELDIG KRAFT	OLJE ¹
HELE LANDET	913	9	95	628	138	429
ØSTFOLD	1041	0	56	578	220	436
AKERSHUS	838	5	86	565	155	416
OSLO	858	0	32	501	219	483
HEDMARK	726	60	111	588	200	274
OPPLAND	929	0	210	716	162	363
BUSKERUD	1187	0	21	707	79	582
VESTFOLD	961	0	12	544	206	338
TELEMARK	943	47	24	901	99	173
AUST-AGDER	854	0	15	659	67	279
VEST-AGDER	817	19	17	579	135	332
ROGALAND	894	0	118	756	124	291
HORDALAND	851	0	81	635	56	521
SOGN OG FJORDANE	822	0	13	781	166	267
MØRE OG ROMSDAL	904	4	26	439	166	273
SØR-TRØNDELAG	1013	5	404	613	109	407
NORD-TRØNDELAG	935	31	29	647	146	400
NORDLAND	1008	7	26	836	149	413
TROMS	1142	0	67	615	19	773
FINNMARK	944	0	116	539	57	608

¹ INKLUDERT FJERNVARME.

TABELL 47. ENERGIFORBRUK ETTER OPPVARMINGSSYSTEM OG NØRING. MJ/M²

NØRING	DIREKTE ELEKTRISK			SENTRALVARME		
	FAST- KRAFT	TILFELDIG KRAFT	OLJE ¹	FAST- KRAFT	TILFELDIG KRAFT	OLJE ¹
I ALT	913	9	95	628	138	429
ENGROS- OG AGENTURHANDEL ...	753	0	116	560	39	342
DETALJHANDEL	977	0	92	801	32	420
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT .	1285	0	55	881	75	360
TRANSPORT OG LAGRING	1778	0	22	662	19	532
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER	1126	0	12	735	152	280
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS.	976	0	0	726	52	249
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	1088	0	0	585	140	447
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING .	895	0	10	671	0	335
OFFENTLIG ADMINISTRASJON ...	778	0	20	570	152	448
RENOVASJON OG RENGJØRING ...	1033	0	1	506	0	1141
UNDERVISNING OG FORSKNING ..	773	6	30	478	106	362
HELSE- OG VETERINERTJENESTER	1120	27	235	654	268	487
SOSIAL OMSORG	783	0	18	720	74	319
INTERESSE- OG IDEOL. ORG. ..	776	0	0	555	0	668
KULTURELL TJENESTEYTING	636	77	10	716	30	286
PERSONLIG TJENESTEYTING	1062	0	1240	845	20	1839

¹ INKLUDERT FJERNVARME.

TABELL 48. ENERGIFORBRUK ETTER OPPVARMINGSSYSTEM OG SYSSELSETTINGSGRUPPE. MJ/M²

SYSSELSETTINGSGRUPPE	DIREKTE ELEKTRISK			SENTRALVARME		
	FAST- KRAFT	TILFELDIG KRAFT	OLJE ¹	FAST- KRAFT	TILFELDIG KRAFT	OLJE ¹
I ALT	914	6	94	647	137	412
- 4	930	1	40	503	117	631
5- 24	926	0	35	548	7	459
25- 49	872	1	74	643	75	462
50- 99	922	7	82	599	73	379
100-249	936	14	45	714	86	380
250-	927	12	320	665	340	432

¹ INKLUDERT FJERNVARME.

TABELL 49. ENERGIUTGIFT ETTER ENERGIVARE. FYLKE. KR/M²

FYLKE	ANTALL ENHETER	ENERGIUTGIFT					
		I ALT		EL. OLJE FJV. ANNET			
		STK.	KR/M ²	PROSENT			
HELE LANDET	3517	80	(1)	75	24	1	0
ØSTFOLD	157	80	(6)	73	27	0	0
AKERSHUS	226	72	(4)	74	24	1	0
OSLO	200	85	(5)	70	28	2	0
HEDMARK	189	76	(5)	80	17	2	0
OPPLAND	182	84	(8)	78	22	0	0
BUSKERUD	159	83	(7)	61	38	2	0
VESTFOLD	149	69	(5)	79	20	0	1
TELEMARK	204	70	(4)	90	10	0	0
AUST-AGDER	127	63	(4)	84	16	0	0
VEST-AGDER	142	61	(4)	80	20	0	0
ROGALAND	259	74	(4)	83	17	0	0
HORDALAND	280	81	(4)	75	24	0	0
SOGN OG FJORDANE ...	131	74	(7)	85	14	0	0
MØRE OG ROMSDAL	184	77	(6)	82	17	0	1
SØR-TRØNDELAG	195	98	(11)	75	23	2	0
NORD-TRØNDELAG	165	81	(4)	81	19	0	0
NORDLAND	232	91	(5)	80	20	0	0
TROMS	235	92	(5)	65	34	0	1
FINNMARK	101	80	(8)	56	43	0	1

TABELL 50. ENERGIUTGIFT ETTER ENERGIVARE OG NØRING. KR/M²

NØRINGSGRUPPE	ANTALL ENHETER	ENERGIUTGIFT					
		I ALT		EL. OLJE FJV. ANNET			
		STK.	KR/M ²	PROSENT			
I ALT	3517	80	(1)	75	24	1	0
ENGROS- OG AGENTURHANDEL	321	66	(4)	75	23	1	1
DETALJHANDEL	743	88	(4)	79	21	0	0
HOTELL- OG RESTAURANTDRIFT ...	114	87	(5)	81	19	0	0
TRANSPORT OG LAGRING	78	119	(20)	84	16	0	0
POST OG TELEKOMMUNIKASJONER ..	154	87	(5)	86	13	0	1
BANK- OG FINANSIERINGSVIRKS. .	139	76	(5)	83	16	1	0
FORSIKRINGSVIRKSOMHET	35	88	(24)	71	29	0	0
FORRETNINGSMESSIG TJ.YTING ...	177	74	(7)	86	13	0	0
OFFENTLIG ADMINISTRASJON	356	74	(3)	77	23	0	0
RENOVASJON OG RENGJØRING	24	101	(10)	79	21	0	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	513	65	(2)	77	21	2	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER .	423	93	(4)	72	27	1	0
SOSIAL OMSORG	218	72	(4)	85	15	0	0
INTERESSE- OG IDEOL. ORG.	12	86	(2)	63	37	0	1
KULTURELL TJENESTEYTING	74	64	(5)	83	17	0	0
PERSONLIG TJENESTEYTING	136	169	(20)	41	59	0	0

TABELL 51.0. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E (TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	3516	1048 (21)	72	28	1
ENGROSHANDEL	321	754 (45)	70	29	1
DETALJHANDEL	742	1057 (43)	75	25	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	232	1026 (57)	83	17	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT.	351	967 (61)	78	21	1
OFFENTLIG ADM.	356	969 (40)	73	26	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	513	854 (29)	74	25	2
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER .	423	1318 (45)	70	30	0
PERSONLIG TJ.YTING	136	2484 (331)	33	67	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	442	1066 (47)	79	21	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.1. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. ØSTFOLD

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E (TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	157	1042 (53)	70	30	0
ENGROSHANDEL	13	521 (63)	76	24	0
DETALJHANDEL	34	938 (132)	76	24	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	19	853 (205)	52	48	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. ..	11	1091 (163)	93	7	0
OFFENTLIG ADM.	13	928 (148)	75	25	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	28	1006 (122)	74	26	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ...	20	1261 (106)	66	34	0
PERSONLIG TJ.YTING	5	1246 (128)	65	35	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	14	1543 (217)	68	32	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.2. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. AKERSHUS

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	226	1036 (51)	71	28	1
ENGROSHANDEL	36	851 (92)	64	36	0
DETALJHANDEL	45	1183 (154)	78	22	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	9	1769 (336)	60	40	0
BANK, FORSIKRING, FARR.TJ.YT. ..	28	793 (51)	86	13	1
OFFENTLIG ADM.	16	1070 (165)	61	39	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	34	771 (59)	80	13	6
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ...	38	1394 (162)	68	32	0
PERSONLIG TJ.YTING	10	2602 (1248)	25	75	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	10	1073 (233)	78	22	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.3. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. OSLO

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	199	1081 (61)	65	33	2
ENGROSHANDEL	53	864 (114)	77	23	0
DETALJHANDEL	37	1418 (137)	65	35	1
TRANSPORT, POST OG TELE.	9	712 (182)	45	55	0
BANK, FORSIKRING, FARR.TJ.YT. ..	35	876 (198)	70	28	2
OFFENTLIG ADM.	7	1035 (90)	66	34	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	20	1295 (330)	39	51	10
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ...	12	1242 (86)	72	28	0
PERSONLIG TJ.YTING	5	2797 (96)	59	41	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	21	743 (128)	62	38	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.4. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. HEDMARK

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	189	947 (53)	77	21	2
ENGROSHANDEL	10	1165 (495)	65	35	0
DETALJHANDEL	49	892 (100)	77	22	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	12	812 (152)	75	25	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	25	1031 (172)	79	19	2
OFFENTLIG ADM.	20	843 (92)	62	36	2
UNDERVISNING OG FORSKNING	22	766 (66)	78	16	6
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	24	1065 (84)	82	14	3
PERSONLIG TJ.YTING	6	2923 (1213)	25	75	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	21	708 (110)	89	11	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.5. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. OPPLAND

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	182	1096 (62)	74	26	0
ENGROSHANDEL	9	752 (126)	92	8	0
DETALJHANDEL	47	996 (104)	69	31	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	8	1097 (113)	96	4	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	13	844 (77)	96	4	0
OFFENTLIG ADM.	21	965 (113)	89	11	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	33	681 (52)	67	33	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	26	1422 (135)	82	18	0
PERSONLIG TJ.YTING	5	5226 (2202)	17	83	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	20	894 (99)	84	16	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.6. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. BUSKERUD

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	159	1241 (86)	58	41	1
ENGROSHANDEL	16	561 (65)	28	72	0
DETALJHANDEL	30	1537 (197)	68	32	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	6	1976 (361)	23	77	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	22	952 (213)	88	12	0
OFFENTLIG ADM.	15	1438 (118)	80	20	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	18	1079 (196)	61	39	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	23	1211 (85)	60	35	4
PERSONLIG TJ.YTING	7	4242 (1856)	14	86	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	22	1337 (207)	81	19	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.7. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. VESTFOLD

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	149	974 (67)	78	22	0
ENGROSHANDEL	16	1100 (539)	53	47	0
DETALJHANDEL	34	926 (201)	73	27	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	8	979 (115)	90	10	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	8	1246 (481)	100	0	0
OFFENTLIG ADM.	15	860 (190)	58	40	2
UNDERVISNING OG FORSKNING	15	671 (73)	83	17	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	26	1127 (91)	79	21	0
PERSONLIG TJ.YTING	7	1969 (161)	56	44	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	20	914 (243)	87	13	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.8. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. TELEMAR

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	204	1010 (35)	90	10	0
ENGROSHANDEL	13	555 (49)	94	6	0
DETALJHANDEL	39	1137 (117)	88	12	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	17	780 (217)	96	4	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	28	844 (99)	87	13	0
OFFENTLIG ADM.	23	999 (115)	86	14	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	20	834 (93)	93	7	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	30	1227 (45)	90	10	0
PERSONLIG TJ.YTING	8	1172 (120)	59	41	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	26	1394 (108)	89	11	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.9. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. AUST-AGDER

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	127	860 (40)	83	17	0
ENGROSHANDEL	10	485 (67)	98	2	0
DETALJHANDEL	21	684 (186)	74	26	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	9	922 (78)	100	0	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	10	759 (149)	63	37	0
OFFENTLIG ADM.	12	993 (176)	89	11	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	24	748 (79)	77	23	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	19	1204 (79)	89	11	0
PERSONLIG TJ.YTING	3	1300 (247)	26	74	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	19	1049 (144)	87	13	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.10. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. VEST-AGDER

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	142	898 (52)	79	21	0
ENGROSHANDEL	8	729 (76)	96	4	0
DETALJHANDEL	31	891 (116)	84	16	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	5	782 (208)	86	14	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	14	1356 (316)	100	0	0
OFFENTLIG ADM.	13	638 (48)	99	1	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	26	809 (114)	71	29	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	16	944 (68)	77	23	0
PERSONLIG TJ.YTING	5	1816 (897)	33	67	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	24	1186 (105)	74	26	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.11. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. ROGALAND

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	259	977 (58)	81	19	0
ENGROSHANDEL	22	613 (111)	76	24	0
DETALJHANDEL	61	740 (124)	91	9	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	16	1430 (212)	89	11	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	34	1077 (89)	84	16	0
OFFENTLIG ADM.	18	909 (79)	94	6	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	31	718 (72)	91	9	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	33	1585 (220)	73	27	0
PERSONLIG TJ.YTING	15	1388 (602)	44	56	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	29	799 (123)	86	14	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.12. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. HORDALAND

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	280	985 (44)	69	30	0
ENGROSHANDEL	32	722 (99)	58	41	0
DETALJHANDEL	45	1087 (95)	70	30	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	16	902 (51)	95	5	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	23	1105 (202)	63	37	0
OFFENTLIG ADM.	20	763 (142)	83	17	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	53	730 (51)	78	20	2
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	28	1386 (129)	63	37	0
PERSONLIG TJ.YTING	12	3588 (1005)	28	72	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	51	1100 (143)	79	21	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.13. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. SOGN OG FJORDANE

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	131	988 (50)	84	16	0
ENGROSHANDEL	4	453 (223)	100	0	0
DETALJHANDEL	28	826 (97)	80	20	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	6	1001 (172)	76	24	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	12	799 (91)	65	35	0
OFFENTLIG ADM.	17	817 (163)	96	4	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	23	753 (48)	73	27	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	18	1252 (126)	90	10	0
PERSONLIG TJ.YTING	4	1610 (467)	75	25	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	19	1157 (177)	91	9	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.14. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. MØRE OG ROMSDAL

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E (TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	184	860 (68)	78	22	0
ENGROSHANDEL	11	431 (130)	93	7	0
DETALJHANDEL	47	846 (105)	89	11	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	16	1077 (211)	87	12	1
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	18	984 (90)	82	18	0
OFFENTLIG ADM.	19	905 (111)	76	24	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	30	739 (52)	77	23	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	19	867 (204)	76	24	0
PERSONLIG TJ.YTING	6	2761 (1815)	23	77	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	18	819 (53)	98	2	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.15. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. SØR-TRØNDELAG

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E (TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	VARME
			PROSENT		
I ALT	195	1104 (79)	69	29	2
ENGROSHANDEL	27	669 (93)	74	17	9
DETALJHANDEL	37	996 (150)	77	22	1
TRANSPORT, POST OG TELE.	15	1145 (242)	98	2	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	15	822 (57)	71	29	0
OFFENTLIG ADM.	18	1137 (192)	60	36	4
UNDERVISNING OG FORSKNING	31	1097 (152)	74	26	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	23	1486 (254)	64	35	1
PERSONLIG TJ.YTING	6	1512 (151)	72	28	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	23	1092 (231)	53	47	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.16. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. NORD-TRØNDELAG

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN)	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	FJERN- VARME
		MJ/M ²	PROSENT		
I ALT	165	1063 (62)	76	24	0
ENGROSHANDEL	8	757 (148)	100	0	0
DETALJHANDEL	48	1134 (97)	80	20	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	8	1412 (363)	98	2	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	8	712 (83)	100	0	0
OFFENTLIG ADM.	16	794 (94)	79	21	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	27	828 (86)	76	24	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	17	1357 (214)	66	34	0
PERSONLIG TJ.YTING	5	1293 (248)	77	23	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	28	1237 (79)	82	18	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.17. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NØRING. NORDLAND

NØRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E(TN)	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	FJERN- OLJE	FJERN- VARME
		MJ/M ²	PROSENT		
I ALT	232	1212 (57)	77	23	0
ENGROSHANDEL	11	2001 (715)	62	38	0
DETALJHANDEL	50	1042 (91)	82	18	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	25	846 (123)	85	15	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	18	1003 (114)	50	50	0
OFFENTLIG ADM.	38	1095 (181)	60	40	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	35	969 (96)	84	16	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	24	1474 (119)	76	24	0
PERSONLIG TJ.YTING	8	1475 (450)	53	47	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	23	1551 (146)	92	8	0

¹ OMFATTER NØRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.18. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. TROMS

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E (TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	OLJE	FJERN- VARME
			PROSENT		
I ALT	235	1225 (69)	60	40	0
ENGROSHANDEL	18	549 (76)	77	23	0
DETALJHANDEL	34	1323 (156)	65	35	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	20	1142 (110)	85	15	0
BANK, FORSIKRING, FORR.TJ.YT. .	23	1026 (85)	87	13	0
OFFENTLIG ADM.	34	875 (77)	75	25	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	32	926 (89)	83	17	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	28	1622 (187)	42	58	0
PERSONLIG TJ.YTING	15	3317 (808)	23	76	1
ANNEN TJENESTEYTING ¹	31	1300 (152)	84	16	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

TABELL 51.19. ENERGIFORBRUK ETTER ENERGIVARE OG NÆRING. FINNMARK

NÆRING	ANTALL ENHETER	ENERGI- FORBRUK E (TN) MJ/M ²	FORDELING AV ENERGIFORB.		
			ELEKTRI- SITET	OLJE	FJERN- VARME
			PROSENT		
I ALT	101	1115 (73)	55	45	0
ENGROSHANDEL	4	1643 (549)	50	50	0
DETALJHANDEL	25	1005 (85)	63	37	0
TRANSPORT, POST OG TELE.	8	1203 (167)	72	28	0
BANK, FORSIKRING, FORK.TJ.YT. .	6	1395 (298)	50	50	0
OFFENTLIG ADM.	21	1176 (178)	59	41	0
UNDERVISNING OG FORSKNING	11	803 (158)	32	68	0
HELSE- OG VETERINÆRTJENESTER ..	12	1349 (148)	59	41	0
PERSONLIG TJ.YTING	4	2381 (847)	88	12	0
ANNEN TJENESTEYTING ¹	10	851 (145)	64	36	0

¹ OMFATTER NÆRINGSGRUPPENE 63, 92, 935, 939, 94.

Statistisk Sentralbyrå
5. kontor
Skippergt. 15
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20

Unergitt taushetsplikt

Frist for innsending
15. mai 1985.

ENERGIBRUK I TJENESTEYTENDE VIRKSOMHET 1984

Rettledning

Opgavene skal bare omfatte den virksomhet (bedrift, arbeidsgiver, firma, etat) som er beskrevet på navnelappen.

Hvis denne virksomheten er spredd på flere adskilte bygninger, kan oppgaven om ønskelig besvares for kun en av bygningene. Sysselsetting og bruk av energi må imidlertid oppgis både for denne bygningen særskilt og for virksomheten i alt.

Hvis virksomheten bare opptar en del av en bygning, skal oppgaven kun besvares for virksomhetens andel av bygningen. Har bygningen felles varme- og ventilasjonsanlegg, kan virksomhetens forbruk beregnes ut fra virksomhetens andel av bygningens totale, oppvarmete bruksareal.

Opgavene innhentes med hjemmel i lov av 25. april 1907, jfr. Stortingets vedtak 15. november 1984 og Finansdepartementets bestemmelser i medhold av nevnte lovs § 5. De er ledd i en undersøkelse for å kartlegge bruken av energi i tjenesteytende virksomhet. Denne omfatter bl.a.

varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet, visse typer transporttjenester, bank- og forsikringsvirksomhet og offentlig og privat tjenesteyting ellers. Siden undersøkelsen omfatter virksomhet av forskjellig art, vil enkelte av spørsmålene ikke passe like godt for alle. Vi ber Dem likevel svare på alle spørsmålene så utførlig som mulig. Vi ber Dem også lese spørsmålene grundig før utfylling, slik at eventuelle misforståelser kan unngås. Spesielt gjør vi oppmerksom på at boliger skal holdes utenfor undersøkelsen.

Dersom det for noen av spørsmålene er vanskelig å gi faktiske opplysninger, ber vi Dem gi rimelige anslag. Skulle noen av spørsmålene likevel volde spesielle problemer (uklare formuleringer, vanskelig å skaffe data), er vi taknemlige for kommentarer.

Opgavene er undergitt taushetsplikt. De vil bli nyttet bare til å utarbeide statistikk og vil bli oppbevart og eventuelt tilintetgjort på en betryggende måte.

Bedriftens (kontorets, virksomhetens) navn:	Kontoradresse:
Bygningens beliggenhet. Kommune:	Gate/vei:
Er virksomheten (sett kryss):	
☐ I vanlig drift	☐ Midlertidig ute av drift
☐ Opphørt dato:	☐ Solgt, overdratt til andre

I. BYGNINGER

Dersom virksomhetens lokaler er spredd på flere bygninger, kan spørsmålene om lokalenes størrelse, varmeanlegg og ventilasjonsanlegg være vanskelige å besvare for hele virksomheten. Om ønskelig kan De velge ut en av bygningene som objekt for undersøkelsen. Det er da viktig at forbruk av energi (spørsmål VII) og sysselsetting (spørsmål VIII) oppgis både for denne bygningen særskilt og for virksomheten i alt.

Virksomhetens lokaler er fordelt på (kryss av):			
101	☐	1 bygning	☐
	☐	2 bygninger	☐
	☐	3 eller flere bygninger	
Opplysningene om lokaler, varmeanlegg og ventilasjonsanlegg i denne oppgaven er gitt for (kryss av):			
102	☐	1 bygning	☐
	☐	2 bygninger	☐
	☐	3 eller flere bygninger	

II. LOKALER

Ta med lokaler som nyttes av virksomheten pr. 31/12 1984. Både lokaler som virksomheten eier og lokaler som leies skal være med. Hvis virksomheten kun disponerer en del av en bygning, skal De bare ta med virksomhetens del av bygningen. Ta ikke med lokaler til boliger eller som leies ut til andre.

Lokalenes størrelse			Lokalenes anvendelse					
Ta med hele gulvarealet, inkludert kjeller og loft			Lokalene nyttes til			Oppvarmet areal m ²	Brukstimer pr. døgn	
							Hverdager	Lørdag/søndag
			Egne lokaler	Leide lokaler				
Netto gulvareal i alt	m ²	211			Kontor	221		
Av dette:								
Bygget før 1955	m ²	212			Forretning	222		
Bygget 1955–1981	m ²	213			Undervisning	223		
Bygget etter 1981	m ²	214			Helseinstitusjon	224		
Netto oppvarmet gulvareal	m ²	215			Daginstitution	225		
Netto gulvareal i kjøle-/fryserom	m ²	216			Idrett	226		
Gjennomsnittlig takhøyde	cm	217			Lager	227		
Yttervegger mot det fri, inklusive vinduer og dører. Arealflate i alt	m ²	218			Udisponert	228		
					Annet	229		

Hvis lokalene bare omfatter en del av en bygning, svar på følgende spørsmål:

Etasjen over lokalene er oppvarmet	231	☐	Ja	☐	Nei
Etasjen under lokalene er oppvarmet	232	☐	Ja	☐	Nei

III. VARMEANLEGG

Varmelegg pr. 31/12 1984. Ta ikke med varmelegg i lokaler som nyttes til boliger. Svar ved å krysse av.

		Installert varmelegg (ett eller flere kryss)	Viktigste oppvarmingskilde (ett kryss)
Elektrisk oppvarming (panelovner, takvarme, gulvvarme)	301	☐	☐
Sentralvarme basert på olje	302	☐	☐
Sentralvarme basert på elektrisitet	303	☐	☐
Sentralvarme basert på fast brensel	304	☐	☐
Sentralvarme basert på fjernvarme	305	☐	☐
Ovner for olje eller parafin	306	☐	☐
Varmepumpe	307	☐	☐
Annen oppvarming	308	☐	☐

Oppgi hvilken:

IV. VENTILASJONSANLEGG

Ventilasjonsanlegg pr. 31/12 1984. Ta ikke med ventilasjonsanlegg i lokaler som nyttes til boliger.

Type ventilasjon. Svar ved å krysse av.		
401	☐ Mekanisk tilførsel av luft. (Balansert ventilasjon)	☐ Mekanisk avtrekk. (Uten mekanisk tilførsel)
		☐ Naturlig avtrekk. (Ingen mekanikk)

Størrelsen på romvolumet som ventileres normalt m ³	Gjennomsnittlige driftstimer pr. døgn		
	Mandag—fredag	Lørdag	Søndag
402	403	404	405
Har anlegget varmegjenvinner?	Har anlegget befukter?		Har anlegget kjøleanlegg?
406 ☐ Ja ☐ Nei	407 ☐ Ja ☐ Nei		408 ☐ Ja ☐ Nei

V. ENERGIØKONOMISERINGSTILTAK

Gjennomførte og planlagte energioptimeringstiltak. Svar ved å krysse av

	Gjennom- ført	Plan- lagt
Skifte eller forbedre dårlig isolerte vinduer, dører, porter osv.	501 ☐	☐
Tilleggisolering	502 ☐	☐
Installert automatikk for regulering av romtemperatur	503 ☐	☐
Utbedring av kjøleanlegg	504 ☐	☐
Utskifting av kjel/brenner	505 ☐	☐
Innregulering av varmeanlegg	506 ☐	☐
Innregulering av ventilasjonsanlegg	507 ☐	☐
Redusert driftstid på ventilasjonsanlegg	508 ☐	☐
Montering av varmegjenvinner i ventilasjonsanlegg	509 ☐	☐
Installert vannsparende armatur	510 ☐	☐
Senking av innnetemperatur	511 ☐	☐
Andre tiltak, oppgi hvilke:	512 ☐	☐
.....	513 ☐	☐
.....	514 ☐	☐

VI. SPEIELLE ENERGIKREVENDE INSTALLASJONER

Andre installasjoner av betydning for energiforbruket. Dersom virksomheten har installasjoner av betydning for energiforbruket som ikke er nevnt andre steder på skjemaet, ber vi Dem gi en kort beskrivelse av dem her.

E k s e m p e l : Svømmehall, energikrevende maskiner, store dataanlegg osv.

VII. FORBRUK AV BRENSSEL, ELEKTRISITET OG FJERNVARME

Oppgavene over forbruk av energi bør om mulig gis for kalenderåret 1984. For elektrisitet kan oppgavene fra siste årsavregning benyttes. Oppgi da hvilken tidsperiode avregningen gjelder for. Hvis utgiftene til brensel og elektrisitet er inkludert i husleien, ber vi Dem om mulig å anslå forbruket og verdien etter beste skjønn. Forbruk i lokaler som leies ut til andre skal ikke være med.

	Tidsperiode Fra — til	Enhet	Forbruk i virksomheten i alt		Forbruk i bygningen(e) som er beskrevet i spm. II til V!	
			Mengde	Verdi, ekskl. MVA 1 000 kr	Mengde	Verdi, ekskl. MVA 1 000 kr
Elektrisk kraft (inkludert elektrisitetsavgift)		701	1 000 kWh			
Av dette: tilfeldig kraft/B-kraft		702	»			
Fjernvarme		703	»			
Fyringsparafin		704	liter			
Fyringsolje 1, 2		705	»			
Fyringsolje 3a, 4a (tungdestillat)		706	tonn			
Tung fyringsolje 5, 6		707	»			
Annet brensel, spesifiser:		708				
		709				
I alt		710	—	—	—	—
Tariffstype, elektrisitet		711				
Kryss av her hvis utgifter til brensel og elektrisitet er inkludert i husleien og ikke spesifisert ovenfor		712	☐			

VIII. SYSSELTSATTE

Antall sysselsatte i virksomheten i alt (eiere og ansatte)	801
Av dette:	
Sysselsatte med fast arbeidsplass i bygningen(e) beskrevet i spm. II til spm. VI	802
Sysselsatte uten fast arbeidsplass i bygningen(e), men sysselsatt i virksomhet tilknyttet bygningen(e). (Eks.: Sjøfører, montører, hjemmehjelp e.l.)	803
Sysselsatte i virksomheten ellers	804
Utførte årsverk (alle sysselsatte i virksomheten) Eksempel: En sysselsatt på heltid og en sysselsatt en dag i uken hele året, utgjør til sammen 1 1/5 årsverk	811

Forespørsler fra Byrådet kan rettes til:

Navn, telefon

Dato, underskrift

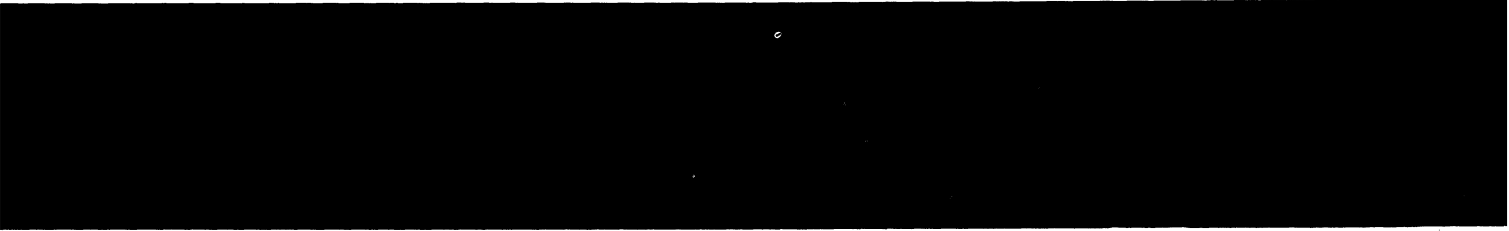
LITTERATUR

- Koren: Etterspørselen etter energi i tjenesteytende næringer.
Artikler 110, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1978.
- NTNF: Energiøkonomisering. Energisparepotensialet i landets
bygningssmasse. 1983.
- Birkeland, Ljones, Kristoffersen: Data til energiframskrivninger.
NIBR-rapport 1982:3 , Oslo 1982.
- Ljones: Energiundersøkelsen 1983. Rapporter 84/20. Statistisk
Sentralbyrå 1984.
- Foyn: Energibruk i privat tjenesteytende virksomhet 1977. Rapporter 79/30.
Statistisk Sentralbyrå 1979.
- EIK-prosjektet: Hovedrapport 1. Oslo 1985.
- EPRI: Sampling Methodologies for the Commercial Sector.
Palo Alto, California 1984.
- EPRI: Proceedings: International Workshop on Electricity Use in the
Service Sector. Palo Alto, California 1986.
- OED: Energiøkonomisering i Handel og Service, Industri og Offentlig
forvaltning. Hefte B 1981.
- Schipper, Meyers, Ketoff: Energy Use in the Service Sector.
Energy Policy Volume 14 Number 3 June 1986.
- St.meld. nr. 37 (1984-85): Handlingsplan for energiøkonomisering.
- SAS: Users Guide: Statistics, Cary, North Carolina 1982.
- TKP-prosjektet: Hovedrapport 1979-1982. Oslo 1982.

UTKOMMET I SERIEN RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ ETTER 1. JULI 1986 (RAPP)
 Issued in the series Reports from the Central Bureau of Statistics since 1 July 1986 (REP)
 ISSN 0332-8422

- Nr. 86/4 Nordmenns ferievaner 1970-1982/Jon Teigland. 1986-114s. 30 kr
 ISBN 82-537-2336-9
- 86/5 Reklame og informasjonssendinger i postkassen. 1986-54s. 25 kr ISBN 82-537-2310-5
- 86/6 Planregnskap for Aust-Agder 1986-1997. 1986-80s. 25 kr ISBN 82-537-2349-0
- 86/7 Yrkesaktivitet og familietilhørighet Geografiske variasjoner/Ole Ragnar Langen.
 1987-56s. 25 kr ISBN 82-537-2324-5
- 86/8 Punktsamling som grunnlag for regional arealbudsjettering/Øystein Engebretsen.
 1986-52s. 25 kr ISBN 82-537-2347-4
- 86/9 Kvalitetsklassifisering av jordbruksareal i arealregnskapet/Øystein Engebretsen.
 1986-59s. 25 kr ISBN 82-537-2348-2
- 86/10 Varestrømmer mellom fylker/Frode Finsås og Tor Skoglund. 1986-72s. 25 kr
 ISBN 82-537-2342-3
- 86/11 Statistikk for tettsteder. 1986-107s. 40 kr ISBN 82-537-2362-8
- 86/12 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene
 1970-1986. 1986-81s. 25 kr ISBN 82-537-2356-3
- 86/13 VAR Statistikk for vannforsyning, avløp og renovasjon Analyse av VAR-data. Hefte
 II Avløpsrensaneanlegg/Frode Brunvoll. 1986-92s. 25 kr ISBN 82-537-2360-1
- 86/14 Gifte kvinners arbeidstilbud, skatter og fordelingsvirkninger/John Dagsvik, Olav
 Ljones, Steinar Strøm med flere. 1986-88s. 25 kr ISBN 82-537-2377-6
- 86/15 Enslige forsørgere Eksisterende offisiell statistikk Datagrunnlag for framtidig
 trygdestatistikk/Grete Dahl og Ellen J. Amundsen. 1986-78s. 30 kr
 ISBN 82-537-2369-5
- 86/16 Forbruk av fisk 1984. 1986-46s. 25 kr ISBN 82-537-2367-9
- 86/17 MODIS IV Detaljerte virkningstabeller for 1985. 1986-274s. 45 kr
 ISBN 82-537-2371-7
- 86/18 Norden og strukturendringene på verdensmarkedet En analyse av de nordiske lands
 handel med hverandre og med de øvrige OECD-landene 1961-1983/Jan Fagerberg.
 1986-125s. 30 kr ISBN 82-537-2381-4
- 86/19 Flytting over fylkesgrenser 1967-79 Regresjonsberegninger av arbeidsmarkedets,
 boligbyggingens og utdanningstilbudets virkning på flyttinger mellom fylkene/Jon Inge
 Lian. 1986-66s. 25 kr ISBN 82-537-2382-2
- 86/20 Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1981-1984. 1986-46s. 20 kr
 ISBN 82-537-2384-9
- 86/21 Straffbares sosiale bakgrunn 1980-1981/Berit Otnes. 1986-52s. 25 kr
 ISBN 82-537-2388-1
- 86/22 Framskriving av befolkningen etter kjønn, alder og ekteskapelig status
 1985-2050/Øystein Kravdal. 1986-132s. 25 kr ISBN 82-537-2387-3
- 86/23 Evaluering av kvartets En makroøkonomisk modell/Morten Jensen og Vidar Knudsen.
 1986-79s. 25 kr ISBN 82-537-2390-3
- 86/24 Produksjonstilpasning, kapitalavkastningsrater og kapitalslitstruktur/Erling Holmøy
 og Øystein Olsen. 1987-56s. 25 kr ISBN 82-537-2391-1
- 86/25 Aktuelle skattetall 1986 Current Tax Data. 1986-52s. 20 kr ISBN 82-537-2397-0

- Nr. 86/26 Kapasitetsutnyttelse i norske næringer En KVARTS/MODAG-rapport/Ådne Cappelen og Nils-Henrik Mørk von der Fehr. 1986-124s. 30 kr ISBN 82-537-2400-4
- 86/27 Barnetall blant norske kvinner En paritetsanalyse på grunnlag av registerdata Fertility by Birth Order in Norway A Register Based Analysis/Helge Brunborg og Øystein Kravdal. 1986-120s. 30 kr ISBN 82-537-2405-5
  - 87/1 Naturressurser og miljø 1986 Energi, mineraler, fisk, skog, areal, vann, luft, radioaktivitet, miljø og levekår Ressursregnskap og analyser. 1987-115s. 40 kr ISBN 82-537-2404-7
  - 87/2 Folke- og bolig tellingene 1960, 1970 og 1980 Dokumentasjon av de sammenlignbare filene. 1987-266s. 55 kr ISBN 82-537-2416-0
  - 87/3 KVARTS-84 Modellbeskrivelse og teknisk dokumentasjon av 1984-versjonen av KVARTS/Einar Bowitz, Morten Jensen og Vidar Knudsen. 1987-87s. 40 kr ISBN 82-537-2441-1
  - 87/5 Grunnlag for ferieprognoser Analyse av ferieplaner og faktisk feriemønster/Hege Kitterød. 1987-55s. 40 kr ISBN 82-537-2444-6
  - 87/6 Holdninger til norsk utviklingshjelp 1986. 1987-73s. 40 kr ISBN 82-537-2491-8
  - 87/7 VAR Statistikk for vannforsyning, avløp og renovasjon Analyse av VAR-data Hefte III Avløpsledninger, Tilknytning til avløpsnett, Avløpsavgifter/Frode Brunvoll. 1987-67s. 40 kr ISBN 82-537-2485-3
  - 87/8 Framskrivning av tilgang på arbeidskraft i fylkene 1983-2003/Knut Ø. Sørensen. 1987-78s. 40 kr ISBN 82-537-2497-7
  - 87/9 Energisubstitusjon og virkningsgrader i MSG/Torstein Bye og Bente Vigerust. 1987-41s. 30 kr ISBN 82-537-2502-7
  - 87/10 Et økonomisk-demografisk modellsystem for regional analyse/Tor Skoglund og Knut Ø. Sørensen. 1987-58s. 30 kr ISBN 82-537-2503-5
  - 87/12 Virkninger på nordisk samhandel av en svensk devaluering/Sturla Henriksen. 1987-75s. 40 kr ISBN 82-537-2509-4
  - 87/13 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1970-1987. 1987-69s. 40 kr ISBN 82-537-2517-5
  - 87/16 Kommunehelsetjenesten Årsstatistikk for 1986. 1987-61s. 40 kr ISBN 82-537-2531-0

Pris kr 40,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co. og
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-2533-7
ISSN 0332-8422